

Javni štipendijski, razvojni,
invalidski in preživninski
sklad Republike Slovenije

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

Univerza v Ljubljani

PRAVNO-INFORMACIJSKI CENTER
NEVLADNIH ORGANIZACIJ

Pravna fakulteta
Univerza v Ljubljani
100

STRATEŠKA PRESOJA VPLIVOV NA PODNEBJE IN IMPLEMENTACIJA V REPUBLIKI SLOVENIJI

Študija projekta

Avtorji: Veronika Bastl, Eva Bezek, Žaklin Butinar, Ajda Jančar, Daška Levstik, Anja Magdič, Eva Mikelj, Hana Palčič Vilfan, Timotej Sajko, Jan Tomšič, Nika Goltnik (prostovoljno)

Mentorici: doc. dr. Maša Kovič Dine, mag. Senka Šifkovič Vrbica

Študija je rezultat projekta Presoja vplivov na podnebje, ki se podlagi javnega razpisa "Projektno delo z negospodarskim in neprofitnim sektorjem - Študentski inovativni projekti za družbeno korist 2016–2020 za študijski leti 2018/2019 in 2019/2020" v okviru Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobje 2014 - 2020. Projekt sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

KAZALO VSEBINE

SEZNAM KRATIC IN OKRAJŠAV:	5
1. UVOD	6
2. MEDNARODNOPRAVNI VIDIKI	7
2.1. Okvirna konvencija Združenih Narodov o spremembi podnebja (UNFCCC)	7
2.2. Kjotski protokol	7
2.3. Pariški sporazum	8
2.4. Espoo konvencija	10
2.4. SODBE MEDDRŽAVNEGA SODIŠČA V ZVEZI Z OCENO VPLIVOV NA OKOLJE	11
2.4.1. Sodba Meddržavnega sodišča v primeru Obratov celuloze na reki Urugvaj (Argentina proti Urugvaj)	11
2.4.2. Sodba Meddržavnega sodišča v primeru Gradnje ceste v Kostariki ob reki San Juan (Nikaragva proti Kostariki)	12
3. PRAVO EU	13
3.1. SEA DIREKTIVA	13
3.1.1. Smernice za vključitev presoje podnebnih sprememb in biodiverzitete v strateške okoljske presoje	14
3.2. EIA DIREKTIVA	17
3.2.1. Smernice za vključitev presoje podnebnih sprememb in biodiverzitete v posamično okoljsko presojo	17
3.3. Sodna praksa Sodišča EU v zvezi z interpretacijo pojma »programi in načrti« iz 2(a). SEA direktive	18
4. UREDITEV V REPUBLIKI SLOVENIJI	19
1.1. CPVO UREDBI	20
1.2. PVO UREDBI	21
1.4. CELOVITA PRESOJA VPLIVOV NA OKOLJE – PRAKSA	24
1.1.1. Ugotovitve glede CPVO za leto 2016, 2017 in leto 2018	24
1.1.2. Presoja vplivov na podnebje v okoljskih poročilih	27
5. ZAKLJUČEK	38
6. SEZNAM LITERATURE	39
1.1. MONOGRAFIJE	39
1.2. ČLANKI	39
1.3. SODBE	39
6.3.1. Sodbe ICJ:	39
6.3.2. Sodbe Sodišča EU:	39
1.4. PREDPISI	39
1.1.1. Mednarodni predpisi	39
1.1.2. Nacionalni predpisi	40
1.5. SPLETNI VIRI	40
1.6. OKOLJSKA POROČILA	42

7. PRILOGE	44
1.1. PRILOGA 1 – Primeri ključnih vprašanj ob strateški presoji iz vidika podnebnih sprememb	44
1.2. PRILOGA 2 – primeri alternativ in ukrepov za podnebne spremembe.....	47

KAZALO SLIK

<u>Slika 1: Izsek strani 101 iz Okoljskega poročila za Državni prostorski načrt za letališče Edvarda Rusjana Maribor, oktober 2018</u>	<u>30</u>
<u>Slika 2: Izsek strani 200 iz Okoljskega poročila za Državni prostorski načrt za letališče Edvarda Rusjana Maribor, oktober 2018</u>	<u>31</u>
<u>Slika 3: Izsek strani 82 iz Okoljskega poročila za Občinski podrobni prostorski načrt(OPPN) za Proizvodno cono Tezo, december 2015, dopolnitev marec 2016..</u>	<u>32</u>
<u>Slika 4: Izsek strani 18 iz Okoljskega poročila za načrt razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu do leta 2020 in program ukrepov za izvedbo načrta namakanja</u>	<u>34</u>
<u>Slika 5: Izsek strani 45 Okoljskega poročila za Načrt upravljanja z morskim okoljem za obdobje 2016-2021, april 2016, dopolnitev junij 2016, september 2016.....</u>	<u>35</u>
<u>Slika 6: Izsek strani 50-51 Okoljskega poročila za Načrt upravljanja voda za vodno območje Donave za obdobje 2016-2021 in Načrt upravljanja voda za vodno območje Jadranskega morja za obdobje 2016-2021, junij, dopolnitve julij 2016</u>	<u>35</u>
<u>Slika 7: Izsek strani 47 iz Okoljskega poročila za program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov, april 2016</u>	<u>36</u>
<u>Slika 8: Izsek strani 120 iz Okoljskega poročila za program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov, april 2016</u>	<u>36</u>
<u>Slika 9: Izsek strani 10 iz Okoljskega poročila za program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov, april 2016</u>	<u>37</u>
<u>Slika 10: Graf iz poročila Planning for Net Zero; Assesing the draft National Energy and Climate Plans, slovenski NEPN je najslabše ovrednoteni izmed vseh NEPN držav članic EU</u>	<u>38</u>
<u>Slika 11: Tabela 6 iz SEA Guidance, str. 32</u>	<u>45</u>
<u>Slika 12: Tabela 7 iz SEA Guidance, str. 33</u>	<u>45</u>
<u>Slika 13: Tabela 6 iz SEA Guidance, str. 34</u>	<u>46</u>
<u>Slika 14: Tabela 11 iz SEA Guidance, str. 44</u>	<u>47</u>
<u>Slika 15: Tabela 12 iz SEA Guidance, str. 44-45.....</u>	<u>48</u>

SEZNAM KRATIC IN OKRAJŠAV:

CPVO – celovita presoja vplivov na okolje

čl. – člen

DČ – države članice

DPN – državni prostorski načrt

EIA – Environmental Impact Assessment (ocena vplivov na okolje)

EU – Evropska Unija

ICJ – Meddržavno sodišče

MKPOKSP - Kjotski protokol k Okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja

MOP – Ministrstvo za okolje in prostor

NEPN – Nacionalni energetske in podnebni načrt

npr. – na primer

odst. – odstavek

OPPN – Občinski podrobni prostorski načrt

oz. – oziroma

OZN – Organizacija združenih narodov

PVO – presoja vplivov na okolje

SEA – Strategic Environmental Assessment (strateška presoja vplivov na okolje)

Sodišče EU – Sodišče Evropske Unije

str. – stran

št. – številka

TPG – Toplogredni plini

UNECE – United Nation Economic Commission for Europe (ekonomska komisija Združenih narodov za Evropo)

UNECD - Konferenca Združenih narodov o okolju in razvoju

UNEP – Program Združenih narodov za okolje

UNFCCC – Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja

Ur. l. – uradni list

1. UVOD

Dandanes smo priča številnim kompleksnim problemom svetovnih razsežnosti - milijarde ljudi živi v revščini brez možnosti dostojnega življenja, neenakost bogastva in moči med državami in tudi znotraj držav narašča, vse pogostejše in vse hujše so naravne nesreče, narašča število spopadov, ekstremizma, terorizma in z njimi povezane humanitarne krize. Zaradi pretiranega izčrpavanja naravnih virov je stanje okolja, ki je za človeštvo eno in edino, vse bolj zaskrbljujoče. Širijo se puščave, vse pogostejše se pojavljajo suše, primanjkuje pitne vode in ugaša biotska raznovrstnost. Te spremembe narave nadalje spodbujajo širjenje revščine, lakote, vojen, neenakosti in spopadov. Mogoče pa jih je, *inter alia*, pripisati spremembi podnebja¹, ki je eden največjih izzivov našega časa. Višje temperature po vsem svetu, dvig morske gladine, zakisanje oceanov ipd. bo nedvomno zaznamovalo prihodnost človeštva.²

V luči zavedanja takšnega svetovnega stanja, so se že skoraj polovico stoletja nazaj³ pojavili prvi zametki ideje trajnostnega razvoja – političnega dogovora o prizadevanju za družbeno preobrazbo, ki obsega varstvo okolja, varstvo ljudi in okolju prijazno gospodarsko rast.⁴ V Agendi za trajnostni razvoj do leta 2030⁵ so natančneje predstavljeni medsebojno neločljivo povezani cilji trajnostnega razvoja, med katerimi je tudi cilj sprejeti nujne ukrepe za bolj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam.⁶ Ob zasledovanju slednjega, je bilo, kot bo predstavljeno v nadaljevanju, v mednarodni skupnosti sprejetih kar nekaj podnebnih aktov, ki države podpisnice pravno zavezujejo k ukrepanju proti podnebnim spremembam.

Ker so podnebne spremembe pripisljive človekovemu ravnanju - množičnemu onesnaževanju in segrevanju podnebja, je eden najpomembnejših instrumentov varstva okolja prav presoja vplivov strateških programov in politik, ki usmerjajo delovanje in razvoj na ozemlju države, na okolje – med drugim tudi na podnebje.

Po letu 2015, bi bilo pričakovati, da se bodo, prav iz razloga pomembnosti za uresničevanje cilja preprečevanja globalnega segrevanja, strateške presoje vplivov na okolje zaostrole oz., da bo več pozornosti v sklopu presoje vplivov na okolje posvečene strateški presoji vplivov na podnebje.

¹ Vez med spremembami podnebja in naravnimi nesrečami, med drugim, potrjuje tudi NASA; Global Climate Change: Vital Signs of the Planet, URL: <https://climate.nasa.gov/effects/> (25.april.2019).

² Povzeto po Agendi za trajnostni razvoj do leta 2030, Vrh Združenih narodov o trajnostnem razvoju (New York, 2015), točke 14,15,16 in 17.

³ Na konferenci ZN v Stockholmu leta 1972 – prvi mednarodni konferenci, ki je izpostavila povezavo med človekovimi aktivnostmi in stanjem okolja, so države članice ustanovile Program Združenih narodov za okolje (UNEP) ter med drugim potrdile univerzalno pravico vseh ljudi do zdravega in produktivnega okolja.

⁴ Govorimo o zeleni gospodarski rasti, ki pa naj bi še vedno bila rast, vendar bi zmerneje posegala v okolje. Tako Senko Pličanič v članku Sreča, trajnostni razvoj in pravo, str. 30.

⁵ Agneda za trajnostni razvoj do leta 2030, URL: http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zunanja_politika/ZDH/Politike_MRS/Spremenimo_svet_-_Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf

⁶ Prav tam, cilj 13.

Z zadevnim poročilom tako želimo (i) pregledati mednarodnopravni okvir in analizirati ali obstaja obveznost izvajati strateško presojo vplivov na podnebje že na mednarodni ravni, (ii) analizirati implementacijo te potencialne obveznosti v pravni red RS in (iii) raziskati kakšno je *de facto* stanje strateške presoje vplivov na podnebje – ali in kako se ta izvaja v RS.

2. MEDNARODNOPRAVNI VIDIKI

2.1. Okvirna konvencija Združenih Narodov o spremembi podnebja (UNFCCC)

Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja (v nadaljevanju Okvirna konvencija)⁷ je mednarodna okoljska pogodba s ciljem ustaliti koncentracijo toplogrednih plinov v ozračju na raven, ki bo preprečila nevarno antropogeno poseganje v podnebni sistem. Podpisana je bila leta 1992 in vključuje načela, ki so bila obravnavana na Konferenci Združenih narodov o okolju in razvoju (UNCED) v Riu de Janeiru. Konvencijo je ratificiralo 197 držav⁸ in predstavlja temeljni podnebni sporazum, na katerem temeljijo poznejši mednarodni sporazumi o podnebjju.⁹

Konvencija spodbuja države pogodbenice k razvoju gospodarstva v luči trajnostnega razvoja. Z vidika izvajanja strateške presoje vplivov na okolje je pomembna najprej četrta točka 3. člena, ki določa, da naj načelu trajnostnega razvoja sledijo politike in ukrepi za varovanje podnebnega sistema, pogodbenice pa naj jih vključijo v državne razvojne programe. V drugi točki 4. člena konvencije, morajo pogodbenice v največji možni meri upoštevati spremembe podnebja v politiki in posameznih dejanjih. Pri projektih naj uporabljajo metode, npr. presojo vplivov, ki bodo oblikovane in določene na državni ravni, z namenom zmanjšanja škodljivih učinkov na gospodarstvo, zdravje in kakovost okolja.¹⁰

2.2. Kjotski protokol

Iz Okvirne konvencije izhaja Kjotski protokol,¹¹ ki konkretizira omejitve emisij toplogrednih plinov. Protokol je bil sprejet leta 1997, veljati pa je začel leta 2005. Podpisalo ga je 191 od tega 37 gospodarsko razvitih držav.¹² Protokol najprej določa

⁷ Zakon o ratifikaciji Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja, Ur. l. RS - Mednarodne pogodbe, št. 13/95, 1995.

⁸ Republika Slovenija je Okvirno konvencijo ratificirala 29. septembra 1995.

⁹ United Nations Climate Change, What is the United Nations Framework Convention on Climate Change?, URL: <https://unfccc.int/bigpicture>.

¹⁰ Bonn, UNFCCC Handbook (2006), URL: <https://unfccc.int/resource/docs/publications/handbook.pdf>.

¹¹ Zakon o ratifikaciji Kjotskega protokola k Okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja, Ur. l. RS - Mednarodne pogodbe, št. 17/02, 2002.

¹² RS je Kjotski protokol podpisala 21. oktobra 1998, ratificirala ga je 21. junija 2002.

kateri so toplogredni plini¹³ in v nadaljevanju določa, da pogodbenice sledijo načelu skupne, a različne odgovornosti, iz česar izhaja, da protokol nalaga zmanjšanje emisij samo za razvite države. Leta 2012 je bil s spremembo¹⁴ Kjotskega protokola dosežen sporazum o določitvi drugega ciljnega obdobja od leta 2013 do leta 2020, v katerem se je npr. EU zavezala, da bo emisije toplogrednih plinov v tem obdobju zmanjšala glede na izhodiščno leto 1990 za 20 %.

Kjotski protokol predstavlja pomemben korak na poti k reševanju problematike podnebnih sprememb, vendar pa določb, ki bi izrecno nalagale državam pogodbenicam izvedbo presoje vplivov na okolje oz. podnebje, ne vsebuje. V protokolu so le določeni členi, ki bi jih morda lahko razlagali v smeri obveze izvedbe presoje. Tako npr. 7. člen Kjotskega protokola pogodbenicam nalaga pripravo letnega seznama antropogenih emisij toplogrednih plinov, ki naj ga predložijo na zasedanjih konference pogodbenic. Pogodbenice naj predložijo tudi informacije o ukrepanju in državne programe, ki se nanašajo na spremembo podnebja in njene škodljive učinke. Z 10. členom protokol določa naj pogodbenice, kadar je to primerno, oblikujejo, regionalne programe za izboljšanje lokalnih emisijskih faktorjev in zbirko podatkov o dejavnostih, ki kažejo na družbenogospodarske razmere pogodbenic.¹⁵

2.3. Pariški sporazum

Pariški sporazum o podnebnih spremembah¹⁶ je bil sprejet 12. decembra 2015 na 21. zasedanju Konference pogodbenic UNFCCC in je začel veljati 4. novembra 2016. Je prvi univerzalen in pravno zavezujoč¹⁷ svetovni podnebni dogovor, ki določa globalni akcijski načrt, ki naj bi z omejitvijo globalnega segrevanja preprečil najbolj nevarne posledice podnebnih sprememb.

Kateri so ti mehanizmi in instrumenti, ki naj jih države uporabijo za uresničevanje ciljev sporazuma, v slednjem niso natančno določeni. Lahko pa iz uvodnih določb kot tudi ciljev¹⁸ in pa nekaterih konkretnjših obveznosti¹⁹ držav, ki izhajajo iz sporazuma, dobimo predstavbo o tem kako naj država ravna, da bo zmožna izpolnjevati svoje obveznosti.

¹³ Emisije drugih toplogrednih plinov, ki niso vključene v Okvirno konvencijo in Kjotski protokol, omejuje Montrealski protokol o snoveh, ki tanjšajo ozonski plašč. Priloga A Kjotskega protokola, URL: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2009/podnebne/Kjotski_protokol.pdf

¹⁴ Zakon o ratifikaciji Spremembe iz Dohe Kjotskega protokola, Ur. l. RS – Mednarodne pogodbe, št. 5/15.

¹⁵ INFORMATION NOTE Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change, Legislative Council Secretariat, URL: <https://www.legco.gov.hk/yr02-03/english/sec/library/0203in13e.pdf>.

¹⁶ Zakon o ratifikaciji Pariškega sporazuma, Ur. l. RS - Mednarodne pogodbe, št. 16/16 in 6/17.

¹⁷ Evropska komisija – Sporočilo za medije, Zgodovinski podnebni dogovor v Parizu: Evropska unija na čelu svetovnih prizadevanj, Paris, 12. december 2015.

¹⁸ Člen 2 Pariškega sporazuma.

¹⁹ Člen 4 Pariškega sporazuma.

Za razliko od UNFCCC, Pariški sporazum namreč v svojem drugem členu vsebuje konkretiziran cilj, da se dvig povprečne globalne temperature ohrani znatno pod 2°C (oz. prizadevanje za omejitev dviga temperature na 1,5°C) v primerjavi s predindustrijskim obdobjem. Gre za tehnično oprijemljiv cilj h kateremu so se zavezale pogodbenice in iz katerega torej izhaja obveznost zmanjševanja toplogrednih plinov ali uvajanja ukrepov, ki bi imeli enak učinek (kot so izboljševanje ponorov in zbiralnikov toplogrednih plinov)²⁰.

Poleg obveznosti omejitve dviga globalne temperature je v točki c prvega odst. drugega člena sporazuma, določen tudi **cilj usklajevanje finančnih tokov z razvojnimi usmeritvami, ki vodijo v zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Ta cilj je, za razliko od prvega, mogoče doseči že na ravni posamezne države in torej vsebuje obveznost države, da spodbuja tisti gospodarski razvoj, ki bo podnebjju prijaznejši.** To pa lahko doseže zgolj, če projekte oziroma načrte preverja, ocenjuje in primerja z vidika vplivov na podnebje in daje prednost tistim, ki v manjši meri proizvajajo emisije ali predvidevajo druge pozitivne ukrepe za podnebje.

Z vidika konkretne obveznosti presoje vplivov na podnebje je vredno izpostaviti 4. člen Pariškega sporazuma, ki določa, **da mora vsaka država pogodbenica določiti svoj prispevek k doseganju ciljev.** Kaj točno ta prispevek je, iz sporazuma ne izhaja neposredno, vendar pa ga je v kontekstu celotne pogodbe mogoče razumeti v smislu konkretnega zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov. Iz 4. člena izhaja tudi, da morajo države jasno, pregledno in razumljivo poročati o svojem prispevku in o napredku pri doseganju le tega. V zvezi s tem je pomemben 13. odstavek istega člena, kjer je zapisano, da morajo pogodbenice obračunavati izpolnjevanje svojih obveznosti, povezanih z nacionalno določenimi prispevki. Država lahko v prvi vrsti določi svoj prispevek in nadalje obračunava izpolnjevanje svojega prispevka zgolj, če je seznanjena s stanjem izpustov toplogrednih plinov na svojem ozemlju, torej če izvaja nekakšne meritve izpustov emisij, ki ji povzročajo razni projekti, načrti in programi ter presoja njihov vpliv na podnebje.

Omembe vreden je tudi deveti odst. 7. člena sporazuma iz katerega izhaja, naj pogodbenice pripravijo in izboljšajo načrte in politiko za doseganje ciljev, navedenih v 2. členu. V točki d) tega odst. istega člena je direktno navedena obveznost spremljanja, vrednotenja in učenja načrtov, programov in politik.

Iz vsega navedenega, tako ciljev kot konkretnejših obveznosti, izhaja, da je obveznost držav, zagotavljanje stabilnosti podnebja in preprečevanje nadaljnjega dviga temperature. Prvi korak pri uresničevanju te obveznosti je zagotovo poznavanje stanja emisij in vpliva, ki ga ima potencialen projekt, načrt ali program na podnebje, tak vpliv pa se lahko prepozna zgolj preko neodvisne presoje, ki naj jo država opravi.

²⁰ Člen 5 Pariškega sporazuma.

2.4. Espoo konvencija

Ker okoljski in podnebni problemi niso omejeni na državne meje, so se države tudi zavezale, da se bodo v luči preprečitev grozečih okoljskih nevarnosti med seboj obveščale in posvetovala o večjih projektih. Zato je bila v okviru ekonomske komisije Združenih narodov za Evropo (UNECE) leta 1991 sprejeta Konvencija o čezmejni presoji vplivov na okolje (v nadaljevanju Espoo konvencija)²¹, ki je začela veljati leta 1997.²² Espoo konvencija zavezuje države pogodbenice k izvedbi čezmejne presoje vplivov na okolje in je korak za združevanje držav in preprečevanje okoljske škode, ki bi lahko imela vpliv na okolje preko meja.

V konvenciji so določene obveznosti pogodbenic, da ocenjujejo vpliv nekaterih dejavnosti²³ na okolje v zgodnji fazi načrtovanj. Med splošnimi nalogami držav pogodbenic tako konvencija v tretji točki 2. člena nalaga pogodbenicam izvora,²⁴ da zagotovijo izvedbo presoje vplivov na okolje pred odločitvijo o odobritvi ali začetku predlagane dejavnosti, ki lahko povzroči znatne škodljive čezmejne vplive na okolje. V sedmi točki istega člena je določeno, da se presoje vplivov na okolje v skladu s to konvencijo začnejo najkasneje na stopnji načrtovanja predlagane dejavnosti.

Pripravo dokumentacije o presoji vplivov na okolje ureja 4. člen konvencije. V drugi točki 4. člena je tudi določeno, da naj pogodbenice izvora prizadetim pogodbenicam²⁵ priskrbijo dokumentacijo o presoji vplivov na okolje. V 5. členu konvencija nalaga pogodbenicam posvetovanja o možnih ukrepih za zmanjšanje ali odpravo vplivov, takoj po pripravi dokumentacije o presoji vplivov na okolje brez nepotrebnega odlašanja. Glede na 6. člen lahko pogodbenice v končni odločitvi o predlagani dejavnosti upoštevajo izid čezmejne presoje vplivov na okolje in izidi posvetovanj v skladu s 5. členom.

Vsebinsko Espoo konvencije razširja Kijevski protokol o strateški presoji vplivov na okolje,²⁶ ki je bil sprejet leta 2003 in začel veljati leta 2010²⁷. Kijevski protokol zagotavlja, da posamezne države pogodbenice v svoje načrte in programe vključijo okoljsko presojo že v najzgodnejših fazah in tako pomagajo postaviti temelje za trajnostni razvoj. Kijevski protokol opisuje nekatere ključne elemente procesa SEA. To vključuje oceno verjetnih okoljskih in zdravstvenih učinkov politike, načrta ali programa z določitvijo obsega okoljskega poročila in obliko njegove priprave.²⁸

²¹ Zakon o ratifikaciji Konvencije o presoji čezmejnih vplivov na okolje, Ur. l. RS – Mednarodne pogodbe, št. 11/98, 1998.

²² Republika Slovenija je Espoo konvencijo ratificirala let 26. maja 1998.

²³ Dodatek I Espoo konvencije, seznam dejavnosti.

²⁴ Pogodbenica izvora je pogodbenica Espoo konvencije pod jurisdikcijo katere je izvajanje predlagane dejavnosti predvideno, glej 1. člen Espoo konvencije.

²⁵ Prizadeta pogodbenica je pogodbenica Espoo konvencije, ki jo lahko prizadenejo čezmejni vplivi predlagane dejavnosti, glej 1. člen Espoo konvencije.

²⁶ Zakon o ratifikaciji Protokola o strateški presoji vplivov na okolje h Konvenciji o presoji čezmejnih vplivov na okolje, Ur. l. RS – Mednarodne pogodbe, št. 1/10.

²⁷ Republika Slovenija je Kijevski protokol ratificirala 23. aprila 2010.

²⁸ UNECE, Protocol on SEA, URL: https://www.unece.org/env/eia/sea_protocol.html.

2.4. SODBE MEDDRŽAVNEGA SODIŠČA V ZVEZI Z OCENO VPLIVOV NA OKOLJE

2.4.1. Sodba Meddržavnega sodišča v primeru Obratov celuloze na reki Urugvaj (Argentina proti Urugvaj)²⁹

Argentina je 4. maja 2006 vložila tožbo na Meddržavno sodišče³⁰ (ICJ) proti Urugvaju v zvezi z domnevnimi kršitvami Urugvaja glede obveznosti, ki jih ima po Statutu reke Urugvaj³¹ (v nadaljevanju: Statut). Argentina je v tožbi zatrjevala, da je Urugvaj enostransko odobril gradnjo dveh obratov za proizvodnjo celuloze (v nadaljevanju: obrata) na reki Urugvaj, ne da bi upošteval obvezne predhodne postopke obveščanja in posvetovanja v skladu s Statutom. Prav tako je Argentina zatrjevala, da gradnja teh dveh obratov ogroža reko in njeno okolje, ter da bi lahko poslabšala kakovost rečnih voda in povzročila znatno čezmejno škodo Argentini.³²

V zvezi z argumentom Argentine, da je Urugvaj enostransko odobril gradnjo dveh obratov in s tem kršil obveznost predhodnega obveščanja in posvetovanja,³³ je ICJ v sodbi³⁴ ugotovilo, da Urugvaj ni obvestil Upravne komisije za reko Urugvaj³⁵ (CARU, v nadaljevanju: Komisija) glede gradnje, zato je kršil procesne obveznosti³⁶ po Statutu. V zvezi s trditvijo Argentine, da bodo obrati škodljivo vplivali na kakovost reke in njeno okolje ter povzročili znatno škodo kakovosti vode in znatno čezmejno škodo Argentini (vsebinske kršitve), je ICJ ugotovil, da ni prepričljivih dokazov, ki bi pokazali, da Urugvaj ni ravnal s potrebno stopnjo skrbnosti,³⁷ zato je sodišče sklenilo, da Urugvaj ni kršil materialnih obveznosti³⁸ po Statutu, saj je izvedel oceno vplivov na okolje.³⁹

Pomembna je 204. točka sodbe ICJ, ki pravi, da je potrebno izvesti oceno vplivov na okolje vedno v primerih, ko obstaja tveganje, da bo načrtovana industrijska dejavnost

²⁹ Case Concerning Pulp Mills on the River Uruguay (Argentina v. Uruguay), International Court of Justice, Judgment of 20 April 2010, URL: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/135/135-20100420-JUD-01-00-EN.pdf> (17. april 2019).

³⁰ Meddržavno sodišče (ICJ) je eden izmed šestih glavnih organov OZN. V okviru OZN sicer deluje več sodnih organov, a je ICJ glavni sodni organ OZN. Kljub temu, da v mednarodnem pravu ne obstaja centralizirana sodna oblast, je ICJ temu še najbližje, čeprav s svojimi sodbami ne ustvarja precedensov in njegova pristojnost ni obvezna za vse države, temveč je pogojena s pristankom strank v sporu. Povzeto po: Sancin, Kovič Dine, PRAKTIKUM ZA MEDNARODNO PRAVO (2015), str. 11.

³¹ Argentina in Urugvaj sta 26. februarja 1975 podpisali Statut z namenom vzpostavitve skupnih strojev, potrebnih za optimalno in racionalno uporabo tistega dela reke, ki predstavlja njuno skupno mejo.

³² Pulp Mills on the River Uruguay (Argentina v. Uruguay), Overview of the Case, International Court of Justice, URL: <https://www.icj-cij.org/en/case/135> (27. april 2019).

³³ Obveznost obveščanja in posvetovanja izhaja iz 7. člena Statuta.

³⁴ ICJ je sodbo izdalo 20. aprila 2010.

³⁵ Upravna komisija za reko Urugvaj, ki jo navadno poimenujejo s kratico CARU, je nadzorni organ, ustanovljen s Statutom. Naloge komisije so spremljanje reke Urugvaj vključno z oceno vplivov na okolje predlaganih projektov na reki.

³⁶ Procesne obveznosti so obveznosti ravnanja.

³⁷ Obveznost ohranjanja okolja je obveznost skrbnega ravnanja.

³⁸ Materialna obveznost je obveznost varovanja okolja in gre za obveznost rezultata.

³⁹ Pulp Mills on the River Uruguay (Argentina v. Uruguay), nav. delo.

imela znatne škodljive čezmejne učinke, ter da je potrebno to obveznost razlagati v skladu s »prakso, ki jo je v zadnjih letih sprejela večina držav.«⁴⁰ **Sodišče je tako potrdilo, da je ocena vplivov na okolje del običajnega mednarodnega prava in zavezuje vse države.** Pomanjkljivost sodbe na tem mestu je, da ICJ ni povedal kako bi morale države izvesti to oceno.

2.4.2. Sodba Meddržavnega sodišča v primeru Gradnje ceste v Kostariki ob reki San Juan (Nikaragva proti Kostariki)⁴¹

Nikaragva je 22. decembra 2011 vložila tožbo proti Kostariki zaradi kršitve suverenosti Nikaragve in velike okoljske škode na njenem ozemlju, saj je Kostarika izvajala obsežno gradnjo ceste na večjem delu obmejnega območja med državama, kar naj bi imelo hude okoljske posledice. ICJ je v sodbi⁴² ugotovilo, da je gradnja ceste s strani Kostarike predstavljala tveganje za znatno čezmejno škodo, zato bi morala Kostarika izvesti oceno vplivov na okolje. Te ocene Kostarika ni izvedla, zato je kršila splošno mednarodno pravo. Sodišče pa ni moglo ugotoviti, ali je morala Kostarika uradno obvestiti Nikaragvo in se z njo posvetovati, saj Kostarika ni najprej izpolnila svoje obveznosti glede izvedbe ocene vplivov na okolje.⁴³ **Sodišče je navedlo v sodbi, da če obstaja nevarnost za znatno čezmejno škodo, mora država najprej izvesti oceno vplivov na okolje, in če se izkaže, da bodo čezmejni vplivi, potem mora o tem država, da izpolni svojo obveznost skrbnega ravnanja pri preprečevanju čezmejne škode, obvestiti in se posvetovati s potencialno prizadeto državo.**⁴⁴ ICJ se je v svoji sodbi večkrat skliceval na sodbo v primeru Obratov celuloze na reki Urugvaj (Argentina proti Urugvaj) iz leta 2010.

⁴⁰Case Concerning Pulp Mills on the River Uruguay (Argentina v. Uruguay), nav. delo, str. 83.

⁴¹ Certain Activities Carried out by Nicaragua in the Border Area (Costa Rica v. Nicaragua) and Construction of a Road in Costa Rica along the San Juan River (Nicaragua v. Costa Rica), International Court of Justice, Judgment of 16 December 2015, URL: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/152/152-20151216-JUD-01-00-EN.pdf> (17.april 2019).

⁴² ICJ je sodbo izdalo 16. decembra 2015. V tej sodbi je sodišče odločila o zahtevku Nikaragve proti Kostariki in zahtevku Kostarike proti Nikaragve. Sodišče je s sklepom 17. aprila 2013 v skladu z načelom sodnega varstva in načelom ekonomičnosti zadevi v tem primeru združilo. Povezava med zahtevki je povzročanje škode in ocena vplivov na okolje. Kostarika je vložila tožbo proti Nikaragvi zaradi določenih aktivnostih s strani Nikaragve na obmejnem območju s Kostariko.

⁴³ Construction of a Road in Costa Rica along the San Juan River (Nicaragua v. Costa Rica), Overview of the Case, International Court of Justice, URL: <https://www.icj-cij.org/en/case/152> (27.april 2019).

⁴⁴ Certain activities carried out by Nicaragua in the Border Area (Costa Rica v. Nicaragua) and Construction of a Road in Costa Rica along the San Juan River (Nicaragua v. Costa Rica), Summary of the Judgment of 16 December 2015, URL: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/152/18870.pdf> (27.april 2019), str. 9–10.

3. PRAVO EU

3.1. SEA DIREKTIVA

Direktiva 2001/42/ES⁴⁵ o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje se nanaša na okoljske presoje (v nadaljevanju SEA Direktiva) in določa strateško presojo vplivov načrtov in programov na okolje.

Okoljska presoja se mora glede na direktivo izvesti za vse načrte in programe: ki so pripravljeni za kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, energetiko, industrijo, promet, ravnanje z odpadki, upravljanje voda, telekomunikacije, turizem, prostorsko načrtovanje ali rabo zemljišč in ki določajo okvir za prihodnja soglasja za izvedbo projektov iz prilog I in II k Direktivi 85/337/EGS; ali pri katerih je bilo glede na možne vplive na območja ugotovljeno, da je zanje potrebna presoja skladno s členom 6 ali 7 Direktive 92/43/EGS; in ki bodo verjetno znatno vplivali na okolje. Pri tem je ta presoja pri rabi manjših področij in pri manjših spremembah načrtov potrebna le, kadar države članice ugotovijo, da bo to verjetno znatno vplivalo na okolje.⁴⁶ Okoljska presoja se skladno z direktivo mora uporabljati za te našteje primere, a le kadar se izkaže verjetnost, da bodo ti načrti in projekti znatno vplivali na okolje. Za presojo »znatnih vplivov«, ki jo direktiva prepušča državam članicam, je direktivi v Prilogo II direktive priložilo ustrezna merila. Direktiva svojo velja izključuje za načrte in programe: ki so namenjeni izključno obrambi države ali civilni zaščiti ter finančne ali proračunske načrte in programe.⁴⁷

Za nas najpomembnejši je 5. člen SEA Direktive in Priloga I, na katero se celotna direktiva sklicuje. V Prilogi 1 je določeno, da se morajo ocenjevalci pri presoji vplivov na okolje (pripravi okoljskega poročila) **osredotočiti tudi konkretno na vplive na podnebje**. 5. člen direktive določa, da se mora okoljsko poročilo, do vseh točk v Prilogi I, za katere so verjetni znatni vplivi izvajanja načrta ali programa na okolje, opredeliti, jih opisati in ovrednotiti.

SEA direktiva želi doseči, da bi sicer različni sistemi okoljske presoje posamičnih držav članic EU, vsebovali vrsto skupnih postopkovnih zahtev, ki bi prispevali k visoki ravni varstva okolja.⁴⁸

⁴⁵ Direktiva 2001/42/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 27. junija 2001 o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje, Ur.l. EU št. L197.

⁴⁶ Člen 3 Direktive 2001/42/ES.

⁴⁷ Odst. 8 člen 3 Direktive 2001/42/ES.

⁴⁸ Točka 6 preambule Direktive 2001/42/ES.

3.1.1. Smernice za vključitev presoje podnebnih sprememb in biodiverzitete v strateške okoljske presoje⁴⁹

Gre za smernice, ki jih je Evropska komisija izdala leta 2013. Smernice nam povedo kaj in kako naj se presojajo različni dejavniki ob izvedbi strateške presoje v državah članicah. Poudarjajo, da imajo podnebne spremembe in biodiverziteta nekatere specifične lastnosti, zaradi katerih za konkretne strateške presoje predstavljajo velik izziv. Te specifike so njihovi dolgoročni in kumulativni efekti, kompleksnost težav in kavzalnosti ter negotovost pri presoji.

Smernice nam tako podajo nekaj temeljnih pristopov s katerimi naj se rešuje te specifike. Za težavo dolgoročnosti in kumulativnosti predlagajo, da se pri presoji upošteva trende in stanje okolja, ki bi v okolju nastali z in brez predlaganega načrta ali programa (ter možnimi alternativami). Šele iz te primerjave se bo lažje presodil vpliv načrta na okolje. Glede težave kompleksnosti in kavzalnosti smernice predlagajo podrobnejšo analizo trendov, ki se dogajajo v okolju, glede na razne študije, poročila in druge vire informacij. Pri analizi naj se ocenjevalec vplivov vpraša ali bo konkreten načrt imel znaten neposreden vpliv na prihodnje stanje okolja ter ali bo znatno vplival na glavne težave, ki se že pojavljajo. Negotovost je glede na smernice posledica še vedno ne popolnoma jasnih vzrokov in posledic na okolje. Za spopadanje s to težavo Evropska komisija priporoča ravnanje v skladu z načelom previdnosti in prilagodljivi management.⁵⁰

Evropska Unija in njene članice so v zadnjih letih sprejele razne politične zaveze glede sprememb, ki jih želi doseči na področju preprečevanja podnebnih sprememb.⁵¹ S tem želi še posebej izpostaviti težave, ki se pojavljajo na tem področju in tako vplivati na njihovo prevencijo. Tako tudi smernice opozarjajo, da mora izdelovalec okoljskega poročila pri presoji upoštevati trenutno stanje in politiko ter se mora konkretna strateška presoja narediti upoštevajoč obstoječo podnebno politiko.⁵²

Z upoštevanjem do sedaj povzetega, smernice celoten postopek presoje razdelijo na 6 faz, za vsako je značilna svojevrstna presoja. Pri tem še posebej poudarjajo, da se mora že od začetka postopka presoje identificirati glavne probleme podnebja ter v proces presoje vključiti vse nosilce interesov.⁵³ Glede na smernice so faze za nastanek poročila.⁵⁴

⁴⁹ Povzeto po European Commission, Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment (2013), URL: <http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/SEA%20Guidance.pdf>

⁵⁰ Prav tam, str.17-20.

⁵¹ Zgolj nekatere politične zaveze, ki so jih sprejele EU in njene članice so: United Nation Framework Convention on Climate Change, Kyoto Protocol, EU Climate and Energy Package, Roadmap for moving to a low-carbon economy in 2050, Energy Roadmap 2050, Flagship initiative for a resource-efficient Europe, EU Strategy on Adaptation to Climate Change, European Climate Adaptation Platform: CLIMATE-ADAPT.

⁵² Povzeto po: European Commission, Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment (2013), str. 21-24.

⁵³ Prav tam, str. 11

⁵⁴ Prav tam, str. 14

- Faza predhodne presoje (angleško: screening),
- faza presoje obsega (angleško: scoping),
- možne alternative in ocenjevanje učinkov (angleško: considering alternatives and assessing effects),
- faza zagotavljanja informacij (angleško: environmental reporting, providing information and consultation),
- faza odločanja (angleško: decision-making) in
- monitoring in vrednotenje (angleško: monitoring and evaluation).

V nadaljevanju bomo na kratko opisali faze predhodne presoje, presoje obsega in možne alternative in presojanje učinkov, ki so bistvo strateške presoje vplivov na okolje, kaj je pri posamezni potrebnost upoštevati, predvsem smernice za vsako izmed njih. Te smernice oz. vprašanja, ki jih morajo izvajalci presoje upoštevati so ključnega pomena zato jih prilagamo tej analizi v Prilogi I. Osredotočamo se na presojo vplivov na podnebje.

3.1.1.1. Faza predhodne presoje in faza presoje obsega ⁵⁵

Screening je pri nas tako imenovana faza predhodne presoje, v kateri se presoja, ali je bolj temeljita presoja sploh potrebna ali ne. Ker se v tej fazi odloča ali je presojo potrebno narediti, tudi za tiste načrte, za katere ta ni obvezna je obravnava v tej fazi skoraj najpomembnejša od vseh.

V tej fazi se pripravljavec konkretnega plana vpraša naslednje: ali bo implementacija konkretnega plana oz. programa lahko imela kakšne pomembne posledice na podnebne spremembe. Pri tem so mu v pomoč nadaljnja vprašanja in opozorila na vsebine, ki jih mora presojati, preden lahko fazo predhodne presoje utemelji. Vprašanja, ki so mu v pomoč, so razdeljena glede na tri sklope: blaženje podnebnih sprememb, prilagajanje podnebnim spremembam in biodiverziteti. Za vsakega izmed sklopov je potrebno namreč presojati precej različne dejavnike in ključna vprašanja. Ključna vprašanja se pri sklopu prilagajanja podnebnim spremembam nadalje razčlenijo glede na različna področja kot so področje energetike v industriji, potrošnikih, izpusti v kmetijstvu, itd. Šele s takšno razčlenitvijo se lahko postavi za konkreten primer relevantno vprašanje na katero odgovor daje realno sliko vplivov na okolje.

Kot že omenjeno mora presojevalec v presojo vključiti ne le kratkoročne, temveč tudi dolgoročne posledice tega načrta. Pri tem tudi ne sme gledati le na učinke, ki ga bo na okolje imel en sam načrt, temveč mora gledati kakšne so lahko posledice kumulacije

⁵⁵ Prav tam, str. 30-36.

z vsemi ostalimi načrti. Paziti mora tudi na kompleksnost vsakega posamičnega dejavnika, ter presojati možne posledice (vzročna zveza).

Z upoštevanjem vseh teh zgoraj naštetih poudarkov, se mora pri prvi fazi vprašati predvsem naslednje vprašanje "kaj so ključna vprašanja podnebnih sprememb pri tem načrtu". Za prvo fazo je tako Evropska komisija v smernicah primeroma zbrala nekaj glavnih področij, kjer se pojavljajo težave za okolje, in na njih vezane smernice v obliki vprašanj, ki naj jih konkreten ustvarjalec presodi.⁵⁶ Ta vprašanja smo vam priložili v Prilogo 1.

Pri fazi imenovani »scoping« gre za presojo kakšen domet oz. obseg bi neke spremembe imele. Ker se fazi »screening« in »scoping« tudi v smernicah na veliko točkah prekrivata, zato smo ju združili v skupen naslov. Glavna presoja, ki se mora narediti pri presoji obsega je analiza razvijajočih trendov. Ta vključuje identifikacijo trendov, ki bodo predstavljali glavne težave skozi čas, kakšne spremembe se bodo skozi čas zgodile, kakšne so meje v tem okolju, kritične medsebojne povezanosti vplivov ter kdo ima od teh trendov pozitivne ali negativne posledice.⁵⁷

3.1.1.2. Možne alternative in ocenjevanje učinkov

Je faza, ki je za strateško presojo vplivov na okolje ključna, saj lahko privede do rezultatov, ki so pozitivni, tako za konkretnega investitorja, kot tudi do okolja. Njeno bistvo je, glede na ugotovitve podlage, ki se jih je dobilo v prvih 2 fazah, presojanje možnih alternativ in njihovih posledic. To fazo smernice poudarijo kot najpomembnejšo, saj nam omogoči, da najdemo sredinsko točko med razvojnimi interesi gospodarstva in varstvenimi interesi nosilcev varovanja okolja.⁵⁸ V Prilogi 2 so primeroma navedene alternative za nekatera področja.

Zelo pomembno pri tovrstni presoji je tudi že omenjena presoja trendov razvoja narave. Kot je potrebno, da se trende razvoja narave preverja za primer z ali brez tega načrta, se mora te trende preveriti tudi za predlagane alternative – torej kako se bo dolgoročno razvilo okolje, če se bo sprejelo načrt po eni ali drugi alternativni.

⁵⁶ Prav tam, str. 33-34.

⁵⁷ Prav tam, str. 39-42.

⁵⁸ Prav tam, str. 42-46.

3.2. EIA DIREKTIVA⁵⁹

Direktiva EIA se v vsebini nanaša na presojo vplivov konkretnih projektov na okolje. V nadaljevanju tako le naštevamo določbe, ki potrjujejo, da evropski zakonodajalec temu področju daje precejšno težo. Glede presoje vplivov na podnebje Direktiva vsebuje naslednje pomembne vsebine:

- 2. točka preambule Direktive 2011/92/EU, ki nas opozarja, da bi vplive na okolje morali upoštevati že v najzgodnejši možni fazi v vseh postopkih tehničnega načrtovanja in sprejemanja odločitev – tako poudarja, da naj načrtovalci projekta že v štartu sodelujejo z izdelovalci okoljskih poročil, da se projekt že pri projektiranju pravilno usmerja
- Člen 3 / 1 (c), ki za dejavnik presoje vpliva na okolje posebej omenja podnebje
- 13. točka preambule Direktive 2014/52/EU, ki posebej poudarja podnebne spremembe, kot dejavnik, ki bo v prihodnosti še naprej povzročal škodo okolju in gospodarstvu, ter s tem želi izpostaviti pomembnost pri njegovi presoji
- 24. točka preambule Direktive 2014/52/EU, ki pravi da bi pri projektih, sprejetih s posebnim nacionalnim zakonodajnim aktom, morale države članice zagotoviti, da se cilji te direktive, povezani z javnimi posvetovanji, dosežejo prek zakonodajnega postopka. S tem želi, ponovno, poudariti pomembnost pravilnega usmerjanja projekta,
- 3. člen Direktive 2014/52/EU, ki med dejavniki, ki se morajo presojati posebej navaja podnebje.

3.2.1. Smernice za vključitev presoje podnebnih sprememb in biodiverzitete v posamično okoljsko presojo⁶⁰

Gre za smernice, ki jih je izdala Evropska komisija leta 2013. Smernice vsebujejo navodila o presoji, ki naj se opravi po določenih fazah, ki so v osnovi precej podobna tistim za strateško presojo, le da gredo v večje podrobnosti in so bolj primerne konkretni presoji.⁶¹ Tudi te smernice zelo poudarjajo pomembnost opredelitve ključnih težav že v začetnih fazah postopka, ter sodelovanje s relevantnimi nosilci interesov na področju varstva okolja. Pri presoji se mora upoštevati specifične podnebja in biodiverzitete, ki so dolgoročne in kumulativne posledice, kompleksnost vzročnih zvez

⁵⁹ Direktiva 2011/92/EU evropskega parlamenta in sveta z dne 13. decembra 2011 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje, Ur. l. EU št. L 26/1; Direktiva 2014/52/EU evropskega parlamenta in sveta z dne 16. aprila 2014 o spremembi Direktive o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje, Ur. l. EU št. L124/1.

⁶⁰ Povzeto po: European Commission, Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Environmental Impact Assessment (2013), str. 9-10.
URL: <http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/EIA%20Guidance.pdf>

⁶¹ Prav tam, str. 12

in negotovost. Pri presoji se mora že od začetka predvideti razvijajoče trende narave in možne škodne dogodke povzročene s strani zgrajenega objekta. Kolikor je možno, naj presojevalec presodi tudi možne alternative temu projektu. Ker se v tem delu ukvarjamo s strateško presojjo teh smernic ne bomo dalje razčlenjevali, poudarjamo pa, da so tudi v njih navedene nekatere usmeritve, ki se jih lahko uporabi pri strateški presoji.

3.3. Sodna praksa Sodišča EU v zvezi z interpretacijo pojma »programi in načrti« iz 2(a). SEA direktive

Iz do zdaj omenjenega in analiziranega prava EU izhajajo obveznosti DČ glede izvajanja presoje vplivov na okolje. Pri tem se zastavlja vprašanje pri katerih pravnih aktih ta obveznost pravzaprav obstaja. Iz 2(a) člena SEA direktive izhaja, da so "načrti in programi" pri katerih je potrebno opraviti okoljsko presojjo tisti načrti in programi, ki:

- jih pripravi in/ali sprejme organ na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni ali jih pripravi organ, sprejme pa jih parlament in vlada v zakonodajnem postopku in
- ki so zahtevani z zakonskimi ali drugimi predpisi.

Pojem "načrti in programi" je bil večkrat predmet interpretacije Sodišča Evropske Unije (v nadaljevanju Sodišče EU). V svojih sodbah⁶² Sodišče EU vedno poudarja, da je zadevni pojem treba interpretirati v luči ciljev, ki so navedeni v 1. členu SEA direktive. Povedano drugače, sodišče se je postavilo na stališče, da je določbe, ki opredeljujejo področje direktive, zlasti tiste, ki opredeljujejo akte, predvidene s to direktivo, potrebno interpretirati široko⁶³, saj je glavni namen direktive visoka raven varstva okolja, ki bi bila z ozko razlago pojmov lahko ogrožena. Sodišče v zvezi s tem izpostavi problem možnih strategij držav, ki bi se želele izogniti dolžnosti izvajanja postopkov okoljske presoje s tem, da bi načrte in programe sprejemale v drugačnih oblikah, ali pa jih drobile in sprejemale več različnih aktih itd.⁶⁴ Tako je za doseganje ciljev SEA direktive potrebno, da se pojmi razlagajo široko⁶⁵ in s tem, *inter alia*, zajemajo tudi normative akte.

Generalna pravobranilka je v zadevi *Patrice D'Oultremont and Others v Région wallonne*⁶⁶

⁶² Npr. sodba C-290/15 z dne 27. oktober 2016, točka 53 in sodba C-41/11 dne 28. februar 2012, točka 40.

⁶³ Sodba C-567/10 z dne 22. marec 2012, točka 37 in sodba C-473/14 z dne 10. september 2015, točka 50.

⁶⁴ Sodba C-290/15 z dne 27. oktober 2016 kjer je Valonska vlada načrt za gradnjo vetrnih elektrarn sprejela na dveh ravneh – in sicer na ravni uredbe vlade in na ravni "referenčnega okvira" in nato trdila, da za uredbo ni potrebno izvesti postopka z javnostjo, saj se je ta izvedel že za "referenčni okvir". Sodišče je prepoznalo, da gre za drobljenje načrta, in da se s tem ni mogoče izogniti postopku po SEA direktivi.

⁶⁵ Npr. sodba C-290/15 z dne 27. oktober 2016, kjer Sodišče pove, da iz besedila člena 2(a) ne izhaja, da se morajo "načrti ali programi" nujno nanašati na prostorsko ureditev danega področja.

⁶⁶ Sklepni predlogi generalne pravobranilne Juliane Kokott v zadevi *Patrice D'Oultremont and Others v Région wallonne*; URL:

poudarila, da sicer **ni vsak zakonodajni ukrep načrt ali program v smislu zadevne direktive, vendar pa dejstvo, da se tak ukrep izda v zakonodajnem postopku, ne pomeni, da se zanj ne uporabljajo določbe SEA direktive.** Postavi se na stališče, da so lahko zakoni tisti akti, v katerih so opredeljena merila in podrobna pravila prostorskega načrtovanja oz. določena pravila in postopki nadzora za izvedbo projekta. S tem pa so torej lahko tudi zakoni podvrženi postopku, ki ga določa SEA direktiva. Obsega pojmov „načrti in programi“ tako ni mogoče omejiti s tem, da se izvzamejo ukrepi, ki so izdani v obliki zakona, če imajo te ukrepi lastnosti, ki bi verjetno imele vpliv na okolje.⁶⁷

Temu stališču je v tej isti zadevi sledilo tudi Sodišče EU, ki je poudarilo, da se **pojem „načrti in programi“ nanaša na vsak akt, ki z opredelitvijo pravil in postopkov nadzora, ki veljajo za zadevni sektor, določa velik nabor meril in pogojev za odobritev in izvedbo enega ali več projektov, za katere je verjetno, da bodo znatno vplivali na okolje.**⁶⁸

4. UREDITEV V REPUBLIKI SLOVENIJI

Zakonu o varstvu okolja (v nadaljevanju: ZVO-1)⁶⁹ ureja in narekuje varstvo okolja, temeljna načela varstva okolja, ukrepe varstva okolja, spremljanje stanja okolja in druga s tematiko povezana vprašanja.

V 3. poglavju ZVO-1 je obravnavana celovita presoja vplivov na okolje (v nadaljevanju: CPVO). Zakon v 40. čl. navaja, da "je treba v postopku priprave plana, programa, načrta ali drugega splošnega akta in njegovih sprememb (v nadaljnjem besedilu: plan), katerega izvedba lahko pomembno vpliva na okolje, izvesti celovito presojo vplivov njegove izvedbe na okolje, s katero se ugotovijo in ocenijo vplivi na okolje ter vključenost zahtev varstva okolja, ohranjanja narave, varstva človekovega zdravja in kulturne dediščine v plan".

Iz navedenega poglavja torej izhaja, da obstaja **obveznost pripravljavca (1) plana, (2) programa, (3) načrta, (4) drugega splošnega akta**, katerega obstaja verjetnost pomembnega vpliva na okolje (med drugimi dejavniki tudi na podnebje), **izvesti CPVO.**

CPVO je **obvezna** za plan, ki ga na podlagi zakona sprejme pristojni organ države ali občine za področje urejanja prostora, upravljanja voda, gospodarjenja z gozdovi,

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=181661&pageIndex=0&doclang=SL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=4474133> (22.4.2019)

⁶⁷ Sklepni predlogi generalne pravobranilke v zadevi *Patrice D'Oultremont and Others v Région wallonne* z dne 14. julija 2016, točka 63. Tako tudi združeni zadevi C-105/09 in C-110/09 z dne 17. junij 2010, točka 41.

⁶⁸ Sodba C- 290/15 z dne 27. oktober 2016, točka 49.

⁶⁹ Zakon o varstvu okolja (ZVO-1), Uradni list RS, št. 39/06, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15, 30/16, 61/17 – GZ, 21/18 – ZNOrg in 84/18 – ZIURKOE.

ribištva, rudarstva, kmetijstva, energetike, industrije, prometa, ravnanja z odpadki in odpadnimi vodami, oskrbe prebivalstva s pitno vodo, telekomunikacij in turizma, če se z njim določa ali načrtuje poseg v okolje.

Pripravljalca plana mora pred začetkom njegove priprave poslati ministrstvu obvestilo o svoji nameri. Ministrstvo (1) pisno odloči, ali je za plan potrebno izvesti CPVO. Podrobnejša merila za ocenjevanje pomembnejših vplivov določa Uredba o merilih za ocenjevanje pomembnejših vplivov izvedbe plana, programa, načrta ali drugega splošnega akta in njegovih sprememb na okolje v postopku celovite presoje vplivov na okolje. Sledi zagotovitev (2) okoljskega poročila, v katerem se opredelijo in ovrednotijo vplivi izvedbe plana na okolje. Podrobnejša merila določa Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe plana na okolje. (3) Ministrstvo dokumente pošlje drugim ministrstvom in organizacijam, ki so glede na vsebino plana pristojne za posamezne zadeve varstva okolja. Pripravljalca plana mora javnosti omogočiti, da se seznani s planom in okoljskim poročilom ter zagotoviti njihovo javno obravnavo. Če izvedba plana vpliva na okolje v državi članici, mora ministrstvo pozvati njene organe, da se odločijo, ali nameravajo sodelovati v postopku CPVO. Pripravljalca plan nato ustrezno dopolni in ga ponovno posreduje ministrstvu. Ministrstvo oceni, ali so vplivi na okolje spremenljivi ali niso spremenljivi in (4) izda odločbo s katero plan potrdi ali potrditev zavrne.

ZVO-1 določa tudi pravila presoje vplivov na okolje (poglavje IV, podpoglavje 1.1.), ki se začne s fazo predhodne presoje vplivov na okolje. Pri tem se upošteva Uredba o posegih, za katere je potrebno izvesti presojo vplivov na okolje in Uredba o vsebini poročila o vplivih nameravanega posega na okolje in načinu njegove priprave (PVO uredbi).

1.1. CPVO UREDBI

Uredba o merilih za ocenjevanje verjetnosti pomembnejših vplivov izvedbe plana, programa, načrta ali drugega splošnega akta in njegovih sprememb na okolje v postopku celovite presoje vplivov na okolje⁷⁰

Na podlagi Uredbe⁷¹ mora ministrstvo oceniti, ali je verjetno, da bo plan pomembneje vplival na okolje, pri čemer mora upoštevati (1) značilnosti plana, (2) značilnosti vplivov in območij, ki bodo verjetno prizadeta, ter (3) pomen in ranljivost območij. V okviru značilnosti vplivov in območij, ki bodo verjetno prizadeta zaradi vplivov plana se mora predvsem upoštevati verjetnost, trajanje, pogostnost in reverzibilnost vplivov, kumulativne značilnosti vplivov, čezmejne značilnosti vplivov, tveganje za zdravje ljudi

⁷⁰ Povzeto po: Uredba o merilih za ocenjevanje verjetnosti pomembnejših vplivov izvedbe plana, programa, načrta ali drugega splošnega akta in njegovih sprememb na okolje v postopku celovite presoje vplivov na okolje.

⁷¹ Uredba o merilih za ocenjevanje verjetnosti pomembnejših vplivov izvedbe plana, programa, načrta ali drugega splošnega akta in njegovih sprememb na okolje v postopku celovite presoje vplivov na okolje, Uradni list RS, št. 9/09.

ali za okolje ter velikost in prostorski obseg vplivov (območje in število ljudi, ki bi lahko bili prizadeti).

Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe plana na okolje⁷²

Uredba⁷³ določa (1) podrobnejšo vsebino in obseg informacij, ki jih mora zagotavljati okoljsko poročilo in (2) določena vprašanja postopka celovite presoje vplivov na okolje.

Okoljsko poročilo v 3. čl. opredeli kot dokument, v katerem se ovrednotijo in opredelijo pomembni vplivi izvedbe plana na okolje in varstvo človekovega zdravja. Uredba v 6. čl. določa vsebino okoljskega poročila in navaja, da mora vsebovati naslednje informacije: **pomembne vplive plana na okolje**, ki so lahko neposredni, daljinski, kumulativni in sinergijski, kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni, trajni in začasni, pozitivni in negativni, in **se nanašajo na** biotsko raznovrstnost, živalstvo, rastlinstvo, tla, vodo, zrak, **podnebne dejavnike**, materialne dobrine, kulturno dediščino skupaj z arhitekturno in arheološko dediščino, krajino, prebivalstvo in zdravje ljudi ter njihova medsebojna razmerja.

Jasno je razvidna obveznost v okoljskem poročilu presojati vplive, ki se nanašajo med drugim tudi na podnebne dejavnike, čeprav jih podrobneje ne opredeli.

1.2. PVO UREDBI

Uredba o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje⁷⁴

Uredba⁷⁵ določa (1) vrsto posegov, za katere je presoja vplivov na okolje obvezna (določeni v Prilogi 1 Uredbe) in (2) vrsto posegov, za katere se prej v predhodnem postopku ugotovi, da bi lahko imeli pomembne vplive na okolje ter (3) v povezavi s slednjimi določa merila, na podlagi katerih se odloča v predhodnem postopku (določena v Prilogi 2 Uredbe).

Eno izmed meril za odločanje v predhodnem postopku je merilo: "*Značilnosti posega*", v okviru katerega se (med drugim) ugotavljanja emisije, onesnaževala ter druge motnje zdravja, počutja ali kakovosti življenja. Pri ugotavljanju se upošteva dimenzije in kompleksnosti vpliva.

Zaradi podnebnih sprememb bo človek izpostavljen novim boleznim, ki se razvijejo na podlagi spremenjenih pogojev, na katere ni prilagojen, iz česar sledi, da imajo podnebne spremembe posreden vpliv tudi na človekovo zdravje in počutje. V skladu z

⁷² Povzeto po: Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe plana na okolje.

⁷³ Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje, Uradni list RS, št. 73/05.

⁷⁴ Povzeto po: Uredba o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje.

⁷⁵ Uredba o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, Uradni list RS, št. 51/14, 57/15 in 26/17.

navedenim, morajo biti vplivi na podnebje podlaga za odločanje v predhodnem postopku, katere se ugotavlja v okviru merila "*Značilnosti posega*". Kot že omenjeno, se mora upoštevati tudi dimenzije in kompleksnost vplivov. Glede na to, da veljajo podnebne spremembe za eno izmed najintenzivnejših in najbolj kompleksnih posegov v okolje v zadnjih letih, se jim mora posvetiti obsežno presojo.

Uredba o vsebini poročila o vplivih nameravanega posega na okolje in načinu njegove priprave⁷⁶

Uredba⁷⁷ določa podrobnejšo vsebino poročila o vplivih nameravanega posega na okolje in način njegove priprave.

Vsebina poročila je sestavljena iz (1) analize konkretnega posega in (2) **ocene neposrednih in posrednih pomembnih vplivov na nekatere dejavnike, eno izmed katerih je podnebje** (7. točka, 2/2. čl. Uredbe). Nadalje, treba je oceniti tudi vplive, ki se bodo zgodili zaradi tveganja večjih nesreč, ki jih povzročijo podnebne spremembe (če je to povezano s posegom). Hkrati mora poročilo vsebovati tudi oceno o vrsti in količini emisij, ki bodo nastale kot posledica posega.

V 9. čl. Uredbe je navedeno, da je treba glede možnih vplivov posega na okolja opisati **vse verjetne vplive na dejavnike**, ki so določeni v 2. čl. (kot že zgoraj omenjeno, eden izmed teh dejavnikov je **podnebje** v 7. točki). 6. točka 9/1. člena posebej izpostavlja obveznost opisa in ocene vplivov posega na podnebje (npr. lastnosti in količina emisij toplogrednih plinov) ter ranljivosti posega ob podnebnih spremembah. Hkrati je treba navesti tudi vse tiste možne vplive posega na okolje, ki se ocenjujejo kot nepomembni ali zanemarljivi in oceno utemeljiti.

Opis in ocena verjetnih pomembnih vplivov na dejavnike morata obsegati neposredne vplive in katerekoli posredne, sekundarne, zbirne, čezmejne, kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne, trajne ali začasne, pozitivne in negativne vplive posega. Takšen opis mora upoštevati relevantne cilje varstva okolja, določene s predpisi Republike Slovenije in Evropske unije.

1.3. OVREDNOTENJE PRAVNIH PODLAG ZA PRESOJO VPLIVOV NA PODNEBJE

Ugotavljamo, da tako postopek CPVO kot PVO posebej izpostavljata potrebnost vrednotenja vplivov planov ali posegov na podnebje, pri čemer je to bolj podrobno določeno v postopku PVO. Postopek CPVO v Uredbi določa le obveznost presoje na podnebne dejavnike, pri čemer ne pojasnjuje tega bolj podrobno, Uredba PVO pa primeroma navaja vplive in dejavnike, ki naj se upoštevajo. Presoja vplivov na

⁷⁶ Povzeto po: Uredba o vsebini poročila o vplivih nameravanega posega na okolje in načinu njegove priprave.

⁷⁷ Uredba o vsebini poročila o vplivih nameravanega posega na okolje in načinu njegove priprave, Uradni list RS, št. 36/09 in 40/17.

podnebje je podrobneje razložena tudi v Navodilu izdelovalcem poročila o vplivih na okolje za obravnavo vidika podnebnih sprememb, ki ga je Ministrstvo za okolje in prostor (v nadaljevanju: MOP) izdalo 2018. Vidimo torej, da je presoja vplivov na podnebje v okviru PVO natančneje opredeljena kot za CPVO, kjer imajo izdelovalci manj usmeritev (razen predstavljenega SEA Guidance).

Postopek CPVO podrobneje ureja Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje,⁷⁸ sami plani pa so normativno podrobneje urejeni v številnih področnih pravnih aktih.⁷⁹ Pri tem se presoja pri določitvi planov, ki bi lahko imeli pomemben vpliv na okolje opravi tudi v skladu z določbami Uredbe o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje⁸⁰.

Glede na to, da je primaren namen izvedbe CPVO preprečiti ali vsaj zmanjšati aktivnosti s potencialno pomembnimi škodljivimi vplivi na okolje, je ključnega pomena, da je metodologija ugotavljanja ter vrednotenja vplivov plana taka, da so identificirani vsi pomembni vplivi plana na doseganje okoljskih ciljev in tudi ustrezno ovrednoteni. Za izdelovalce je tako ključno, da imajo na voljo smernice, ki natančno definirajo kriterije presoje in identificirajo morebitne dileme s katerimi se srečujejo. Samo na tak način je namreč mogoče ne le *de iure*, ampak tudi *de facto* uresničiti načelo celovitosti, trajnostnega razvoja in zlasti preventive. Pretekli plani, ki jih izvedlo MOP, namreč nakazujejo na določene pomanjkljivosti, ki bi jih bilo v praksi potrebno odpraviti.

Na spletni strani MOP⁸¹ se nahaja v razdelku CPVO seznam planov, za katere je ministrstvo odločalo od 1. januarja 2014 dalje. Plani so razdeljeni na pet kategorij, in sicer na (1) državne prostorske načrte (v nadaljevanju: DPN), (2) občinske prostorske načrte (v nadaljevanju: OPN), (3) občinske podrobne prostorske načrte (v nadaljevanju: OPPN), (4) gozdnogospodarske in ribiško gojitvene načrte ter (5) drugo.⁸² Pri vsaki posamezni kategoriji planov pa sta podani dve vrsti odločitev: (1) odločitve o izvedbi celovite presoje vplivov na okolje ter (2) odločitve o sprejemljivosti vplivov izvedbe plana na okolje. V tej raziskavi smo večji fokus namenili CPVO DPN-jev, gozdnogospodarskih in ribiško gojitvenih načrtov, načrtov in programov, ki po MOP spadajo v kategorijo »drugo« ter pregledu okoljskih poročil, ki se nanje navezujejo, za obdobje od leta 2016-2018.

⁷⁸ Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje, Ur. l. RS, št. 73/05.

⁷⁹ Upoštevati je potrebno tudi določbe Zakona o ohranjanju narave, Uredbe o posebnih varstvenih področjih (območjih Natura 2000) ter Uredbe o merilih ocenjevanja verjetnosti pomembnosti vplivov izvedbe plana, programa, načrta, ali drugega splošnega akta in njegovih sprememb na okolje v postopku celovite presoje vplivov na okolje.

⁸⁰ Uredba o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, Ur. l. RS, št. 51/14, 57/15 in 26/17.

⁸¹ Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor, URL: <http://www.mop.gov.si/>

⁸² Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor, URL: http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/presoje_vplivov_na_okolje/celovita_presoja_vplivov_na_okolje/ (16.4.2019)

1.4. CELOVITA PRESOJA VPLIVOV NA OKOLJE – PRAKSA

1.1.1. Ugotovitve glede CPVO za leto 2016, 2017 in leto 2018

1.1.1.1. Državni prostorski načrti

1. Odločitve o izvedbi celovite presoje vplivov na okolje

V letu 2018 je bilo v vseh 7 primerih potrebno izvesti CPVO.

V letu 2017 je bilo v vseh 3 primerih potrebno izvesti CPVO.

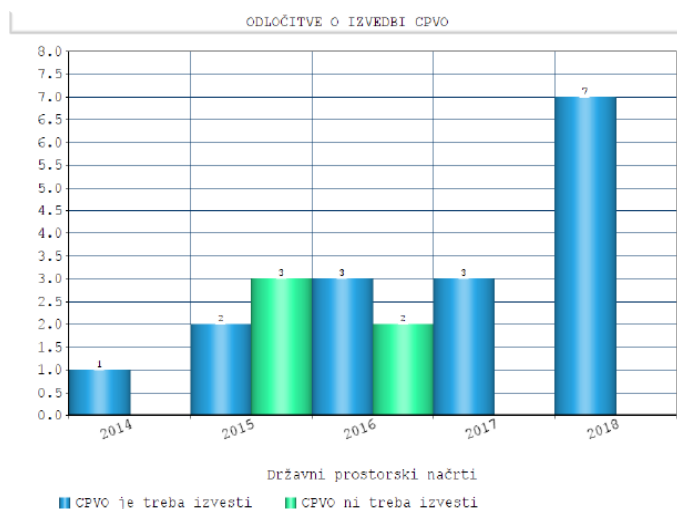
V letu 2016 je bilo potrebno v 3 primerih od 5 izvesti CPVO.

2. Odločitve o sprejemljivosti vplivov izvedbe plana na okolje

V letu 2018 so bili v vseh 3 primerih vplivi izvedbe plana na okolje sprejemljivi.

V letu 2017 so bili v obeh 2 primerih vplivi izvedbe plana na okolje sprejemljivi.

V letu 2016 so bili v vseh 8 primerih vplivi izvedbe plana na okolje sprejemljivi.

Graf 1 Odločitve o izvedbi CPVO - Državni prostorski načrti

1.1.1.2. Občinski prostorski načrti

1. Odločitve o izvedbi celovite presoje vplivov na okolje

V letu 2018 je bilo potrebno v 16 od 56 primerov izvesti CPVO.

V letu 2017 je bilo potrebno v 13 od 43 primerov izvesti CPVO.

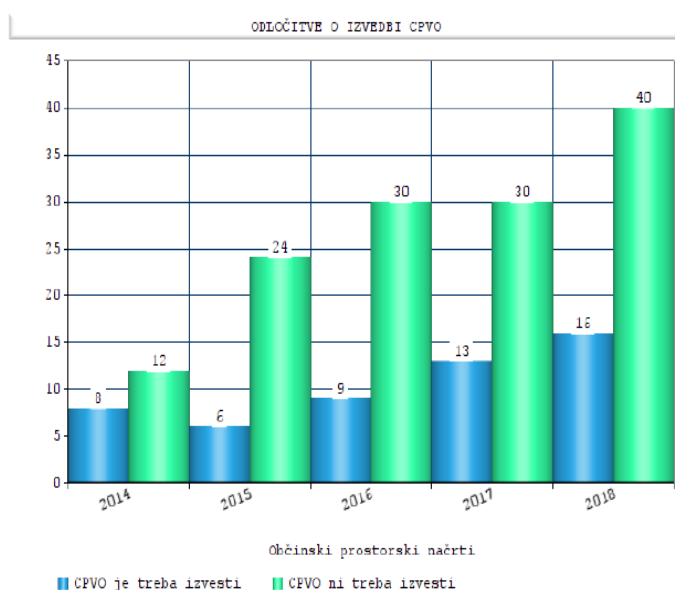
V letu 2016 je bilo potrebno v 8 od 39 primerov izvesti CPVO.

2. Odločitve o sprejemljivosti vplivov izvedbe plana na okolje

V letu 2018 so bili v vseh 13 primerih vplivi izvedbe plana na okolje sprejemljivi.

V letu 2017 je bilo v enem izmed 12 primerov odločeno, da vpliv izvedbe plana na okolje ni sprejemljiv.

V letu 2016 je bilo v vseh 8 primerih odločeno, da so vplivi izvedbe plana na okolje sprejemljivi.

Graf 2 Odločitve o izvedbi CPVO - Okoljski prostorski načrti

1.1.1.3. **Občinski podrobni prostorski načrti**

1. Odločitve o izvedbi celovite presoje vplivov na okolje

V letu 2018 je bilo potrebno v 18 od 219 primerov izvesti CPVO.

V letu 2017 je bilo potrebno v 12 od 205 primerov izvesti CPVO.

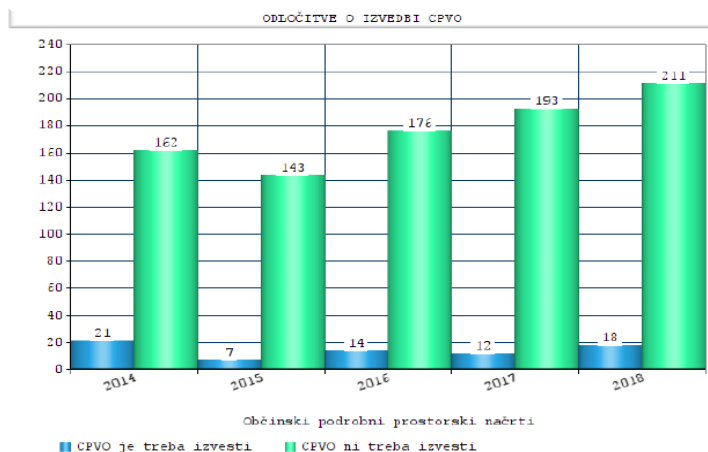
V letu 2016 je bilo potrebno v 11 od 190 primerov izvesti CPVO.

2. Odločitve o sprejemljivosti vplivov izvedbe plana na okolje

V letu 2018 je bilo v enem izmed 15 primerov odločeno, da vpliv izvedbe plana na okolje ni sprejemljiv.

V letu 2017 so bili v vseh 8 primerih vplivi izvedbe plana na okolje sprejemljivi.

V letu 2016 so bili v vseh 7 primerih vplivi izvedbe plana na okolje sprejemljivi.

Graf 3 Odločitve o izvedbi CPVO – Občinski podrobni prostorski načrti

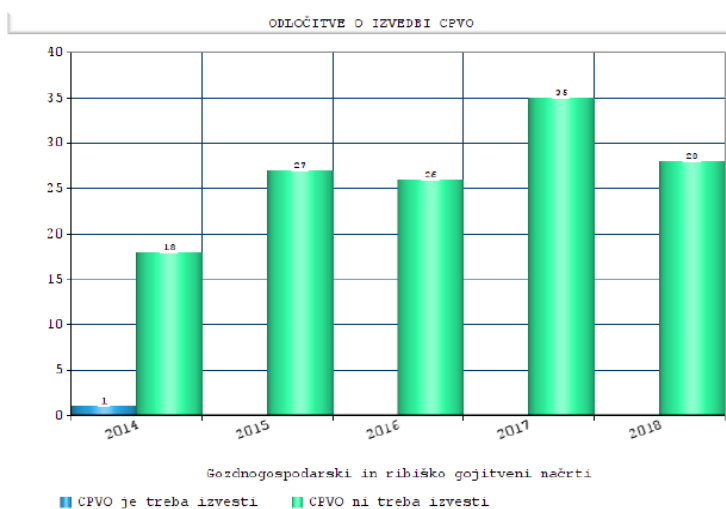
1.1.1.4. Gozdnogospodarski in ribiško gojitveni načrti

1. Odločitve o izvedbi celovite presoje vplivov na okolje

V letu 2018 ni bilo potrebno izvesti CPVO v nobenem izmed 28 primerov.

V letu 2017 ni bilo potrebno izvesti CPVO v nobenem izmed 35 primerov.

V letu 2016 ni bilo potrebno izvesti CPVO v nobenem izmed 26 primerov.

Graf 4 Odločitve o izvedbi CPVO - Gozdnogospodarski in ribiško gojitveni načrti

1.1.1.5. Drugo

1. Odločitve o izvedbi celovite presoje vplivov na okolje

V letu 2018 je bilo v edinem primeru odločeno, da CPVO ni potrebno izvesti.

V letu 2017 je bilo v enem izmed 6 primerov odločeno, da je potrebno izvesti CPVO.

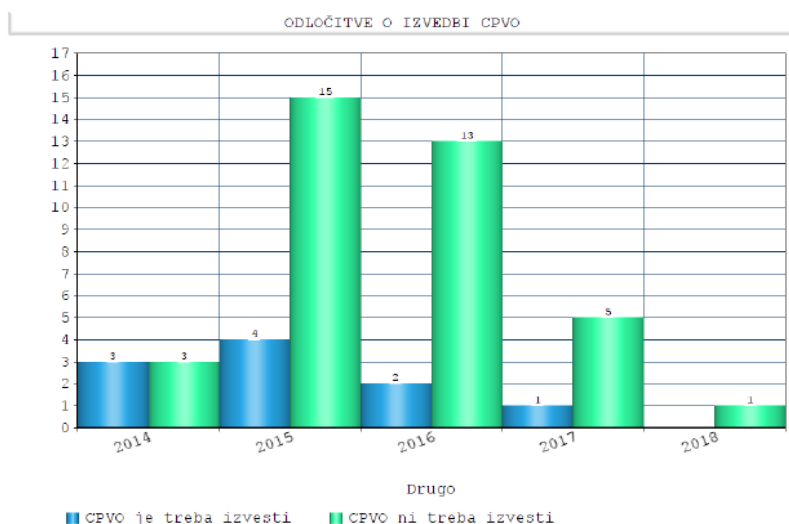
V letu 2016 je bilo v dveh izmed 15 primerov odločeno, da je potrebno izvesti CPVO.

2. Odločitve o sprejemljivosti vplivov izvedbe plana na okolje

V letu 2018 sta bili izdani dve odločitvi, pri obeh so vplivi plana na okolje sprejemljivi.

V letu 2017 ni podatkov o odločanju glede sprejemljivosti vplivov izvedbe plana na okolje.

V letu 2016 so bile izdane tri odločitve, pri vseh so vplivi na okolje sprejemljivi.

Graf 5 Odločitve o izvedbi CPVO – drugo

1.1.2. Presoja vplivov na podnebje v okoljskih poročilih

1.1.1.1. Državni prostorski načrti

Če želimo ugotoviti, ali so se pri posamezni CPVO presojali tudi vplivi na podnebje oz. na podnebne spremembe, moramo pregledati okoljska poročila. Tu pa se zaplete. MOP namreč nima oblikovanega enotnega arhiva na spletni strani, kjer bi lahko dostopali do okoljskih poročil, same odločbe o sprejemljivosti vplivov na okolje, pa velikokrat napotujejo na spletno stran, ki zahteva za dostop posebno avtorizacijo z geslom, ali pa na spletni strani občin, kjer je prišlo do javnih razgrnitev, a tudi te strani

po navadi ne obstajajo več. Javne razgrnitve za DPN-je iz leta 2016, ki jih najdemo na spletni strani MOP pa so se izvajale tudi v letih 2014 in 2015, takrat pa je bilo dostopno tudi okoljsko poročilo, v arhivu na spletni strani MOP so glede javnih razgrnitev dostopni le podatki iz leta 2016 in novejši.

Iz pregledanih okoljskih poročil od leta 2016 naprej smo ugotovili, da nekatera okoljska poročila sledijo smernicam SEA, mnoga pa so pomanjkljiva. Nekateri plani vsebujejo prilagoditve na podnebne spremembe, omenjajo kumulativne in sinergijske učinke ter ocenijo časovni okvir vpliva na podnebje, predlagajo pa tudi omilitvene ukrepe, kakor je navedeno v SEA smernicah.

Primer okoljskega poročila iz leta 2016 iz razdelka DPN⁸³ tako vsebuje med drugim tudi presojo vplivov na podnebje zaradi izpustov toplogrednih plinov. Poročilo navaja podatke o obstoječem stanju v okolju na splošno in na področju, na katerega se poročilo nanaša ter navedbo relevantne zakonodaje, opredelitev metode presojanja, opredelitev vplivov plana na okolje, presojanje konkretnega okoljskega cilja, ki je v tem primeru zmanjšanje emisij TGP, prilagoditev na podnebne spremembe in končno oceno. Poročilo vsebuje še obrazložitev kumulativnih in sinergijskih vplivov na podnebje ter ali so potrebni omilitveni ukrepi ali ne.⁸⁴ Ugotovljeno je bilo, da je vpliv na podnebne spremembe nebitven (ocena B), kumulativnih in sinergijskih vplivov ne bo (ocena A) niti niso potrebni specifični omilitveni ukrepi. Ocena poročila je obrazložena v parih odstavkih. Primer je prikazan na spodnjih slikah.

Ocena vpliva

V času izvedbe DPN bodo emisije toplogrednih plinov **predvsem posledica obratovanja gradbene mehanizacije in transporta za potrebe gradnje**. Glede na velikost in trajanje izvedbe posega bodo emisije toplogrednih plinov zaradi gradnje v primerjavi s cestnim prometom na širšem prometnem omrežju zanemarljive.

Po izvedbi DPN bodo emisije toplogrednih plinov (TGP) posledica letalskega prometa na območju in v okolici DPN, obratovanje letališke infrastrukture, dodatne emisije TGP bodo tudi posledica povečanja cestnega prometa do območja DPN.

Ocenjene emisije TGP zaradi letalskega prometa na območju Letališča Maribor in na preletih znotraj Slovenije bodo dosegale 21,6 kiloton ekvivalenta CO₂. Daljinski vpliv DPN bo posledica dodatnega cestnega prometa zaradi obratovanja letališča. Ocenjeno povečanje emisij TGP na obravnavanem cestnem omrežju 29 km v okolici letališča bo 1,7 % oziroma 109 ton ekvivalenta CO₂. **Ocenjene emisije TGP zaradi letalskega prometa po izvedbi DPN v primerjavi z emisijami TGP na območju Slovenije v letu 2014 bodo predstavljale približno 0,1 % delež skupnih emisij TGP in 0,4 % delež vseh emisij TGP zaradi obratovanja prometne infrastrukture.**

Vpliv predvidene širitve Letališča Maribor na blaženje podnebnih sprememb je ocenjen kot nebitven – ocena B.

Slika 1: Izsek strani 101 iz Okoljskega poročila za Državni prostorski načrt za letališče Edvarda Rusjana Maribor, oktober 2018

⁸³ Republika Slovenija, Ministrstvo za infrastrukturo, Aquarius d.o.o. Ljubljana, Okoljsko poročilo za Državni prostorski načrt za letališče Edvarda Rusjana Maribor, (oktober 2018) (odločitev o izvedbi CPVO je bila izdana v 2016).

⁸⁴ Opisana struktura je značilna za vsa pregledana okoljska poročila, ki so omenjena v tej raziskavi.

PODNEBNE SPREMEMBE

Blaženje podnebnih sprememb

Okoljski cilj:

- Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (TGP).

Obstoječe stanje

Na širšem območju DPN je v obstoječem stanju prevladujoči vir emisij TGP cestni promet z avtocest A1 in A4 ter regionalne ceste R2-450/1404. Ocenjene neposredne emisije TGP zaradi cestnega prometa v okolici Letališča Maribor v letu 2016 dosegajo 36,5 kiloton ekvivalenta CO₂. **V primerjavi z emisijami TGP na območju Slovenije, dosegajo emisije TGP na obravnavanem cestnem omrežju približno 0,2 % delež skupnih emisij TGP in 0,7 % delež vseh emisij TGP zaradi obratovanja prometne infrastrukture.**

Opredelitev vplivov

V času gradnje bodo emisije toplogrednih plinov predvsem posledica obratovanja gradbene mehanizacije in transporta za potrebe gradnje. **Glede na velikost in trajanje gradnje bodo emisije toplogrednih plinov zanemarljive.** Vpliv v času obratovanja DPN bo neposreden in trajen. Emisije TGP se bodo zaradi letalskega prometa kot dodatnega novega vira emisij ter pričakovanega povečanja gostote prometa na navezovalnem prometnem omrežju delno povečale, vendar občutnih vplivov na povečanje skupnih emisij TGP na območju Slovenije ne bo. Ocenjene skupne kumulativne emisije TGP zaradi obratovanja dejavnosti na območju DPN, cestnega omrežja v okolici DPN in industrijskega kompleksa Magna bodo 115 kiloton ekvivalenta CO₂, kar je v primerjavi z emitiranimi emisijami TGP v letu 2014 približno 0,7 % delež skupnih emisij TGP na območju Slovenije. **Vpliv na blaženje podnebnih sprememb je ocenjen kot nebiten (ocena B).**

Omilitveni ukrepi

Posebni omilitveni ukrepi niso potrebni. Upošteva se splošne ukrepe za zmanjšanje emisij TGP iz letalskega prometa, opredeljene na mednarodni ravni.

Spremljanje stanja

Spremljanje emisij TGP med izvedbo in po izvedbi DPN ni potrebno. Priporočamo, da upravljavec letališča izdela ogljični odtis in natančneje določijo emisije TGP zaradi obratovanja letalskega prometa in spremljajočih dejavnosti na območju DPN ter o tem redno obvešča tudi javnost.

Slika 2: Izsek strani 200 iz Okoljskega poročila za Državni prostorski načrt za letališče Edvarda Rusjana Maribor, oktober 2018

1.1.1.2. Občinski podrobni prostorski načrti

Pri pregledanih okoljskih poročilih za OPPN od leta 2016 je podnebje v večini primerov podnebje omenjeno zgolj v zvezi s podnebjem, ki je značilno za regijo, hkrati pa se ne presoja vplivov na podnebje in ne omenja se prilagoditev na podnebne spremembe.

V okoljskem poročilu za Občinski podrobni prostorski načrt za Proizvodno cono Tezno⁸⁵ se presoja zgolj vplive na zrak, kar lahko posredno navežemo na podnebje, glede na to, da se presoja kolikšni bodo v času gradnje izpusti prašnih delcev v ozračje.⁸⁶ Ugotovitve so predstavljene na spodnji sliki.

⁸⁵ MATRIKA ZVO, d.o.o., Okoljsko poročilo za Občinski podrobni prostorski načrt (OPPN) za Proizvodno cono Tezno, december 2015, dopolnitev marec 2016, str. 71.

⁸⁶ MATRIKA ZVO, d.o.o., Okoljsko poročilo za Občinski podrobni prostorski načrt (OPPN) za Proizvodno cono Tezno, december 2015, dopolnitev marec 2016, str. 71-77.

OCENA

Tabela 31: Prikaz opredelitve pomembnih vplivov izvedbe plana

Okoljski cilj	Neposredni	Daljinski	Kratkoročni	Srednjeročni	Dolgoročni	Trajni	Začasni	Kumulativni	Sinergijski
Umeščanje industrijskih območij stran od stanovanjskih	A	A	/	/	A	/	/	B	/
Čim manjše emisije prašnih delcev v času gradnje	C	/	C	/	/	/	C	/	C
Ureditev sistema zemeljskega plina na območju plana	/	A	/	/	A	/	/	A	/

Komentar tabele:

Cilj: Čim manjše emisije prašnih delcev v času gradnje

Kratkoročni, začasni, neposredni vpliv na onesnaženje zraka zaradi prašenja v času gradnje ocenjujemo kot nebitven (C) zaradi izvedbe OU.

Sinergijski vpliv v času gradnje zaradi prašenja in hrupa ocenjujemo kot nebitven (C) zaradi izvedbe OU.

Vpliv plana na cilj Umeščanje industrijskih območij stran od stanovanjskih je pozitiven (A), ker se bo zmanjšalo število konfliktnih območij.

Slika 3: Izsek strani 82 iz Okoljskega poročila za Občinski podrobni prostorski načrt (OPPN) za Proizvodno cono Tezo, december 2015, dopolnitev marec 2016

V mnogih OPPN-jih se presoja gradnja kmetijskih objektov. V OPPN za gradnjo kmetijskih objektov na kmetiji Korenjak v Lazah pri Dramljah iz leta 2018 je bilo CPVO potrebno izvesti, vendar ministrstvo pri verjetnih pomembnih vplivih na okolje ni upoštevalo vpliva na podnebje.⁸⁷ Četudi gre za zgolj 120 glav živine, je pomemben kumulativni vpliv na izpuste toplogrednih plinov, ki izhajajo iz slovenskega kmetijstva, zato je ključnega pomena, da se tudi to presoja v CPVO. V večini preostalih OPPN povezanih z rejo goveda CPVO ni bilo potrebno izvesti, vpliv na podnebje pa ni bil naveden v nobeni izmed odločb. Poročilo Medvladnega panela za podnebne spremembe navaja, da živinoreja povzroča 14,5% vseh emisij toplogrednih plinov. Reja goveda je odgovorna za kar dve tretjini izmed celotnih izpustov zaradi živinoreje, predvsem zaradi emisij metana, ki se sprošča med prebavo goveda. Zmanjševanje emisij iz kmetijstva je ključnega pomena pri ohranjanju dviga povprečne temperature pod 2°C.⁸⁸ Zmanjševanje porabe mesa je nujno za preprečevanje nevarnih posledic podnebnih sprememb. V zahodnem svetu bi se morala poraba govedine zmanjšati za 90%, nadomestiti pa bi jo bilo potrebno s stročnicami.⁸⁹

1.1.1.3. Gozdnogospodarski in ribiško gojitveni načrti

Pri pregledu gozdnogospodarskih in ribiško gojitvenih načrtov je ministrstvo ocenilo, da je izmed 137 planov, ki so bili predloženi s strani Zavoda za gozdove Slovenije oz.

⁸⁷ Ministrstvo za okolje in prostor, odl. št. 35409-362/2018/12, 28. november 2018, URL: http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/cpvo/odlocbe/obcinski_podrobni_prostorski_nacrti/I_stopnja/2018/213.pdf

⁸⁸ IPCC Special Report, Global warming of 1,5°C, Strengthening and implementing the global response, str. 327, URL: https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/02/SR15_Chapter4_Low_Res.pdf

⁸⁹ Options for keeping the food system within environmental limits, URL: <https://www.nature.com/articles/s41586-018-0594-0>

Zavoda za ribištvo Slovenije, potrebno CPVO izvesti le v enem primeru.⁹⁰ V tej odločbi je ministrstvo prepoznalo močno poudarjene ekološke funkcije gozdnogospodarske enote Šentjernej, zlasti na področju varovanja gozdnih zemljišč in sestojev, ohranjanja biotske raznovrstnosti ter hidrološke in klimatske funkcije. Glede slednje se tako pojavi vprašanje, kateri so tisti dejavniki, ki konkretno gozdnogospodarsko enoto razmejujejo od vseh ostalih obravnavanih primerov. *Argumentum a contrario* klimatsko funkcijo v vseh teh primerih *ipso facto* opredeli kot nezadostno poudarjeno.

Potrebno je izpostaviti, da je v skladu z 2. odstavkom 9. člena Zakona o gozdovih⁹¹ obvezni del gozdnogospodarskega načrta tudi prostorski del, ki pa v teh primerih ne zapade pod plane za katere je potreben CPVO. Nadalje prva alineja 1. odstavka 10. člena istega zakona določa, da je potrebno v gozdnogospodarskem načrtu območja določiti funkcije gozdov in jih ustrezno ovrednotiti. Enako je predvideno tudi za posamezne gozdnogospodarske enote. Glede na to, da večina gozdnogospodarskih načrtov pripoznava 1. ali 2. stopnjo poudarjenosti ekološke funkcije gozdov (hidrološke, biotopske kot tudi varovalne funkcije), ki ima pomembno vlogo pri blaženju posledic podnebnih sprememb, saj so gozdovi »ponori«⁹² CO₂, ter da je klimatsko funkcijo gozda načeloma težko ovrednotiti, bi bilo potrebno izvesti postopek CPVO že zaradi zagotovitve trajnosti vseh preostalih funkcij gozdov.

1.1.1.4. Drugo

Od leta 2014 do maja 2019 je bilo CPVO glede vpliva izvedbe planov potrebno izvesti zgolj v dvanajstih primerih izmed petdesetih.

V okoljskem poročilu za Načrt ukrepov za razvoj namakanja v Republiki Sloveniji do leta 2020 iz leta 2015 je eno izmed poglavij namenjeno prilagajanju na podnebne spremembe, s poudarkom na kmetijstvu. Načrt razvoja namakanja pa ne predvideva posegov, ki bi lahko imeli pomembne emisije snovi v zrak. Kumulativni učinek emisij toplogrednih plinov, ki bi nastale ob izvedbi načrta, je spregledan zaradi zanemarljivosti na nivoju celotne države.

⁹⁰ Ministrstvo za okolje in prostor, odl. št. 35409-89/2014/9, 10. september 2014 (Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarske enote Šentjernej (2013-2019)).

⁹¹ Zakon o gozdovih, Ur. l. RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16.

Zrak in podnebne spremembe	Načrt razvoja namakanja s Programom ukrepov ne predvideva posegov, ki bi lahko imeli pomembne emisije snovi v zrak. Neposredne emisije snovi v zrak, ki bodo prisotne v času gradnje zaradi delovanja strojne mehanizacije so kratkotrajne ter lokalne (na nivoju obstoječih emisij v zrak zaradi delovanja kmetijske mehanizacije) in zato nepomembne. Ravno tako ni predvidenih pomembnih sprememb v izpustih toplogrednih plinov. Zaradi delovanja črpališč je predvidena raba fosilnih goriv (posredno v primeru električnega agregata in neposredno v primeru rabe dizelskega agregata za črpanje vode). Emisije izpustov snovi v zrak in toplogrednih plinov zaradi delovanja agregatov bodo manjšega obsega, občasni (v času suše) in se nahajali na lokacijah, kjer ne bodo neposredno ogrožali zdravja prebivalstva. V poglavju B.6 so zaradi izvedbe Načrta celotne emisije snovi v zrak (izgorevanje fosilnih goriv) ocenjene na nivo emisij, kot bi jih v zrak spuščala 3 osebna vozila (ki delujejo 24 ur na dan), kar je zanemarljivo za obravnavani nivoju celotne države. Po drugi strani pa bodo namakalni sistemi izboljšali odpornost kmetijske proizvodnje na vplive podnebnih sprememb. Zato bomo v nadaljevanju obravnavali poglavje »prilagajanje na podnebne spremembe«.	DA
-----------------------------------	--	----

OKOLJSKO POROČILO ZA NAČRT RAZVOJA NAMAKANJA IN RABE VODE ZA NAMAKANJE V KMETIJSTVU DO LETA 2020 IN PROGRAM UKREPOV ZA IZVEDBO NAČRTA NAMAKANJA STR.: 18

Slika 4: Izsek strani 18 iz Okoljsko poročilo za načrt razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu do leta 2020 in program ukrepov za izvedbo načrta namakanja

Za leto 2016 smo pregledali tri javno objavljena okoljska poročila iz razdelka »drugo«.⁹² Okoljsko poročilo za Načrt upravljanja z morskim okoljem za obdobje 2016–2021 ter Okoljsko poročilo za Načrt upravljanja voda za vodno območje Donave za obdobje 2016–2021 in Načrt upravljanja voda za vodno območje Jadranskega morja za obdobje 2016–2021 sicer omenjata podnebne spremembe, a vplivov nanje ne presojata⁹³, prilagoditev na podnebne spremembe pa presoja le drugo poročilo, prav tako nobeno od teh dveh poročil ne presoja vplivov na zrak zaradi emisij.

⁹² Okoljsko poročilo za Načrt upravljanja z morskim okoljem za obdobje 2016–2021, Okoljsko poročilo za Načrt upravljanja voda za vodno območje Donave za obdobje 2016–2021 in Načrt upravljanja voda za vodno območje Jadranskega morja za obdobje 2016–2021, ter Okoljsko poročilo za program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov.

⁹³ ZaVita, svetovanje, d.o.o., Okoljsko poročilo za Načrt upravljanja z morskim okoljem za obdobje 2016–2021, april 2016 (dopolnitev junij 2016, september 2016), str. 45 ter ZaVita, svetovanje, d.o.o., Okoljsko poročilo za Načrt upravljanja voda za vodno območje Donave za obdobje 2016–2021 in Načrt upravljanja voda za vodno območje Jadranskega morja za obdobje 2016–2021 (junij, dopolnitve julij 2016), str. 50–51.

Del okolja/področje obravnave	Predvideno stanje
	vrste in habitatske tipe.
Kulturna dediščina	Z NUMO se ne predvideva izvedba ukrepov, ki bili usmerjeni v spremembo stanja enot kulturne dediščine, je pa z NUMO predvideno omejevanje sidranja (ukrep D1,3,4,6,7: DU2 (2a) Preprečevanje poškodb morskega dna zaradi sidranja – ureditev privezov). V primeru neizvedbe NUMO tako ne bi prišlo do zmanjšanja pritiskov sidranja in s tem se stanje enot kulturne dediščine, kjer bo sidranje omejeno ne bi ohranjalo. Še naprej se bi izvajala področna zakonodaja, ki v primeru izvedbe posega v enoto kulturne dediščine predpisuje pridobitev kulturnovarstvenih pogojev in kulturnovarstvenega soglasja.
Zdravje ljudi in kakovost življenja	Z NUMO se ne predvideva izvedba ukrepov, ki bi imela direkten vpliv na zdravje ljudi in kakovost življenja. Vendar zaradi neizvedbe NUMO oz. neizvedbe posameznih ukrepov, ki imajo pozitiven vpliv na izboljšanje stanja morskega okolja, ne bi prišlo do izboljšanja kakovosti vode, ki se uporablja za šport in rekreacijo in pridelavo hrane. Še naprej se bi izvajala področna zakonodaja.
Zrak	Z NUMO se ne predvideva izvedba ukrepov, ki bi imela neposreden vpliv na obremenjevanje zraka z emisijami. V primeru neizvedbe NUMO tako ne bi prišlo do izboljšanja/poslabšanja stanja na tem področju, še naprej se bi izvajala področna zakonodaja.
Vpliv na podnebne spremembe	Z NUMO ni predvidena izvedba ukrepov, ki bi pomenila vpliv na podnebne spremembe. V primeru neizvedbe NUMO tako ne bi prišlo do izboljšanja/poslabšanja stanja na tem področju, še naprej se bi izvajala področna zakonodaja.
Prilagoditev na podnebne spremembe	Z NUMO ni predvidena izvedba ukrepov, ki bi pomenila prilagoditev na podnebne spremembe. V primeru neizvedbe NUMO tako ne bi prišlo do izboljšanja/poslabšanja stanja na tem področju, še naprej se bi izvajala področna zakonodaja.

Slika 5: Izsek strani 45 Okoljskega poročila za Načrt upravljanja z morskim okoljem za obdobje 2016-2021, april 2016, dopolnitev junij 2016, september 2016

Vpliv na podnebne spremembe	+	/	Ki bi bili posledica izvajanja NUV II ne pričakujemo. Z NUV II ni predvidena izvedba ukrepov, ki bi pomenila vpliv na podnebne spremembe. Z izvedbo ukrepov, ki posegajo v vodna telesa in spreminjajo njihovo dinamiko oz. obrežni prostor (npr. DUDDS4, DUDDS5.2 in DUDDS26) bi sicer lahko prišlo do sprememb lokalne mikro-klime, na same podnebne spremembe pa zaradi omejenih območij izvajanja ne bodo imeli vpliva.	NE
-----------------------------	---	---	--	----

ZaVita, svetovanje, d.o.o.

50

Okoljsko poročilo za Načrt upravljanja voda za vodno območje Donave za obdobje 2016-2021 in Načrt upravljanja voda za vodno območje Jadranskega morja za obdobje 2016-2021

Del okolja	Značaj vpliva	ID ukrepa	Določitev/obrazložitev potencialnih vplivov	Nadaljnja obravnava v okoljskem poročilu
Prilagoditev na podnebne spremembe	+	Glej Priloge - Priloga 1	Možne posledice: večino temeljnih ukrepov lahko opredelimo kot posredno prilagajanje na podnebne spremembe, saj so zasnovani tako, da bi lahko imeli pozitivne vplive tako na kakovost voda, kot na njihovo ekološko (pri površinskih) in količinsko stanje (vključno s sanacijo starih bremen) ali pa že sedaj omejujejo rabo oz. opredeljujejo racionalnejšo rabo vode kot naravnega vira. S tem se bo ohranjalo vodne vire tudi v prihodnje, ko bo lahko zaradi podnebnih sprememb prišlo do zmanjšanja razpoložljivih vodnih virov. do parcialnih vplivov bo prišlo ob izvedbi posameznih ukrepov. Značaj vpliva: ukrepi so parcialni in imajo posreden vpliv ter imajo kumulativen vpliv z izvajanjem zahtev področne zakonodaje in drugih programov iz tega področja.	DA zaradi upoštevanja kumulativnih vplivov z drugimi programskimi dokumenti v okviru okoljskega cilja »trajnostna raba naravnih virov in prilagoditev na podnebne spremembe«
		R1b1, OS3.2b8	Možne posledice: s stališča prilagajanja na ekstremne dogodke bodo imeli pozitiven vpliv ukrepi povezani z izvedbo protipoplavnih ukrepov (temeljni ukrepi in ukrepi, ki so predmet drugih programskih dokumentov – npr. NZPO), ter določitvijo stopenj jakosti in pragov suš/pomanjkanja vode, ki se bo izvajalo v okviru NUV II. Posreden pozitiven vpliv bo pomenila tudi vzpostavitev celovitega sistema za podporo odločanja o rabi voda. Značaj vpliva: ukrep bo kumulativen z izvajanjem zahtev področne zakonodaje, ter ukrepi povezani z varstvom pred škodljivim delovanjem voda (U1a), ohranjanjem in uravnavanjem vodnih količin (U2a) in vzdrževanjem vodnih in priobalnih zemljišč (U3a).	
	-	/	Z NUV II vključno s PU NUV II se ne predvideva izvedba ukrepov, ki bi imela neposreden vpliv na poslabšanje prilagajanja na podnebne spremembe oz. bi prilagoditev na podnebne spremembe onemogočala.	

Slika 6: Izsek strani 50-51 Okoljskega poročila za Načrt upravljanja voda za vodno območje Donave za obdobje 2016-2021 in Načrt upravljanja voda za vodno območje Jadranskega morja za obdobje 2016-2021, junij, dopolnitev julij 2016

Okoljsko poročilo za program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov pa vsebuje presojo vplivov na podnebje oz. omenja izraz podnebni dejavniki.

Področje okolja	Opredelitev možnih vplivov	Celovita presoja področja DA/NE
	prostor. Motnje in spremembe v življenjskem habitatu prostoživečih živali so možne zaradi obstoječih naprav za obdelavo odpadkov in transporta odpadkov ;	
Podnebni dejavniki	- trajen pozitiven vpliv na zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov zaradi ukrepov spodbujanja ponovne uporabe in recikliranja odpadkov; - trajen pozitiven vpliv na zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov zaradi predvidenih ukrepov nadzora nad biološko obdelavo mehansko obdelanih mešanih komunalnih odpadkov pred njihovim odlaganjem; - trajen pozitiven vpliv na zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov zaradi predvidenih ukrepov zmanjševanja vsebnosti bioloških odpadkov v mešanih komunalnih odpadkih; - trajen pozitiven vpliv na zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov zaradi predvidenih ukrepov ugotavljanja in spodbujanja biološko razgradljivih odpadnih sestavin v trdnem gorivu, ki je proizveden iz gorljivih frakcij odpadkov; - trajen pozitiven vpliv zaradi uporabe tistih tehnologij za obdelavo odpadkov, ki izkazujejo najnižji ogljični odtis;	DA

Slika 7: Izsek strani 47 iz Okoljskega poročila za program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov, april 2016

Glede na to, da sta okoljska cilja v tem primeru zmanjšanje emisij TPG iz obdelave odpadkov ter zmanjšanje ranljivosti naprav za obdelavo odpadkov na podnebne spremembe⁹⁴, nam to pove, da bodo vplivi na podnebje sprejemljivi. To poročilo je od vseh prej omenjenih iz leta 2016 najbolj podrobno in posveča podnebjju največ pozornosti. Vsak cilj je razdelan na več podciljev, za vsak posamezen podcilj je v enem odstavku podana ocena vpliva, nato se ocene med seboj seštejejo in je na koncu poročila podana skupna končna ocena za vse presojane cilje za vsa področja okolja. Primer je prikazan na spodnjih slikah.

8.1.5.3.1 CELOVITA PRESOJA SNOVNIH TOKOV ODPADKOV

Komunalni odpadki, industrijski odpadki in odpadki iz storitvenih dejavnosti, gradbeni odpadki

Za doseganje cilja OC 9 v zvezi z začasnim skladiščenjem odpadkov na kraju njihovega nastanka, njihovega zbiranja in transporta ter drugih aktivnosti v zvezi s snovnimi tokovi odpadkov ni treba izvajati posebnih omilitvenih ukrepov razen tistih, ki se v skladu s predpisi na področju cestnega prometa izvajajo zaradi zmanjšanja ranljivosti cestne infrastrukture in transportnih sredstev na podnebne spremembe (ocena B).

Območja, ki so bila v preteklosti onesnažena zaradi odstranjevanja odpadkov

Sanacija v preteklosti onesnaženih območij z nelegalnimi odlagališči nima vpliva na zmanjšanje ranljivosti naprav za obdelavo odpadkov na podnebne spremembe, torej na doseganje OC 9 (ocena A)

Slika 8: Izsek strani 120 iz Okoljskega poročila za program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov, april 2016

⁹⁴ Aquarius d.o.o., Okoljsko poročila za program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov, april 2016, str. 45.

1.10 Sklepna ocena

V okoljskem poročilu so skladno z Uredbo o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje opredeljeni, opisani in ovrednoteni vplivi izvedbe Programa na okolje (naravni viri, zrak, vodo, podnebne dejavnike, naravo, kulturno dediščino, krajino, zdravje ljudi ter prebivalstvo in materialne dobrine). V postopku celovite presoje vplivov na okolje je ugotovljeno, da so vsi ukrepi iz Programa ocenjeni kot sprejemljivi:

- Na podlagi celovite presoje v Okoljskem poročilu se izkazuje, da je nekatere ukrepe Programa potrebno dopolniti ali konkretizirati, s čimer bo doseganje okoljskih ciljev uspešnejše. V Okoljskem poročilu so zato podani omilitveni ukrepi, ki jih je treba upoštevati pri dopolnitvi Programa.
- Zaradi izvajanja Programa preprečevanja so pričakovani pozitivni vplivi na doseganje okoljskih ciljev za vsa obravnavana področja okolja.

Izdelovalci okoljskega poročila ugotavljamo, da je Program ravnanja z odpadki sprejemljiv ob upoštevanju omilitvenih ukrepov. Program preprečevanja odpadkov predstavlja pozitivne vplive na doseganje okoljskih ciljev, omilitveni ukrepi niso potrebni.

Slika 9: Izsek strani 10 iz Okoljskega poročila za program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov, april 2016

Leta 2019 je bilo potrebno v enem izmed treh primerov pod razdelkom »drugo« izvesti CPVO. Uredba o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov določa, da naj države članice EU, do konca leta 2019, pripravijo Nacionalne energetske in podnebne načrte (v nadaljevanju: NEPN).⁹⁵ Ministrstvo za infrastrukturo je 4.1.2019 izdalo odločbo o izvedbi CPVO za NEPN za Republiko Slovenijo do leta 2030, s pogledom do leta 2040. NEPN-i do leta 2030 omogočajo državam, da si zastavijo aktivno politiko boja proti podnebnim spremembam, s katero lahko izboljšajo družbeno in gospodarsko blaginjo.

Do začetka leta 2019 so morale vse države članice EU poslati osnutke NEPN. Na podlagi poročila Planning for Net Zero: Assessing the draft National Energy and Climate Plans, ki ga je naročila fundacija European Climate Foundation, je bil najslabše ovrednoteni slovenski NEPN, ki je prejel 3,2 točke od 100. Poročilo je presojalo zadostnost nacionalnih ciljev, celovitost in podrobnost predvidenih politik in ukrepov ter kakovost in odprtost procesa njihove priprave.⁹⁶ Zaskrbljujoče je, da Slovenija ne sledi ciljem zastavljenih v Pariškem sporazumu, zato je ključnega pomena, da si Slovenija znotraj NEPN zastavi ambicioznejše cilje, ki bodo vodili do ogljične nevtralnosti pred letom 2050 in bodo v skladu z mednarodnimi obveznostmi, ki zavezujejo Slovenijo. Strateške usmeritve na tem področju ostajajo v okvirjih že postavljene infrastrukture in jim primanjkuje inovativnosti in drznosti pri iskanju rešitev za prehod na energetske oskrbo, ki bo stremela k ogljični nevtralnosti. IPCC v svojem poročilu izpostavlja, je obdobje do leta 2030 ključno za preprečevanje zvišanja povprečne temperature nad 2°C, zato je izredno zaskrbljujoče, da se države članice

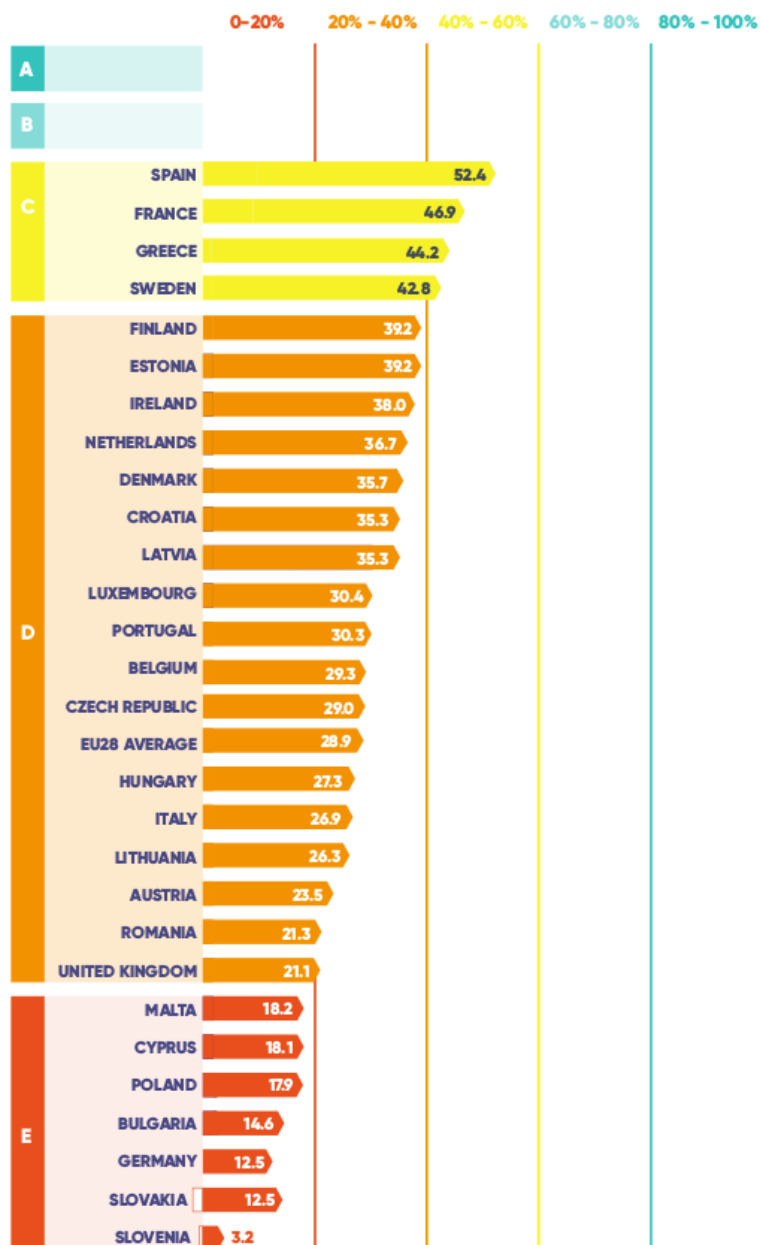
⁹⁵ Uredba o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1999&from=EN>.

⁹⁶ Ecologic Institute and Climact for the European Climate Foundation, Planning for Net Zero: Assessing the draft National Energy and Climate Plans, maj 2019, URL: <https://europeanclimate.org/wp-content/uploads/2019/05/Planning-for-Net-Zero.-Assessing-the-draft-NECPs.pdf>.

EU, vključno s Slovenijo, ne zavedajo, da smo se znašli sredi podnebne krize, katera omilitev je ključna za življenje sprejemljive bivanjske okolice.

Glede na dostopne podatke iz javnega naročila, katerega naročnik je Ministrstvo za infrastrukturo o strokovni in tehnični podpori ter pripravi predloga celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta⁹⁷, je razvidno, da so pripravljavci prihajajo v veliki večini iz področja energetike. Pri pripravi izboljšav dosedanjega osnutka NEPN bi bilo potrebno vključiti tudi strokovnjake, ki lahko izdelajo strokovno analizo vpliva energetika na podnebje.

⁹⁷Javno naročilo Ministrstva za infrastrukturo, URL:
https://www.enarocanje.si/Obrazci/?id_pogodbe=116414&id_obrazec=272326&fbclid=IwAR18r8Tr2Ik8UNBXQ63n_CP8q9G-1K1TQKdH8POQhp16M_EkS4fAHPZdF8s.

Slika 10: Graf iz poročila Planning for Net Zero; Assessing the draft National Energy and Climate Plans, slovenski NEPN je najslabše ovrednoteni izmed vseh NEPN držav članic EU

5. ZAKLJUČEK

Iz vsega zgoraj napisanega je razvidno, da se MOP v zelo malo primerih odloči za izvedbo CPVO. V primerih, ko se za presojo vendarle odloči, pa so pri večini planov vplivi na okolje sprejemljivi. Gre za zaskrbljujoč podatek, še bolj pa bode v oči dejstvo, da se v zelo majhni meri opravlja presoja, kakšni bodo vplivi na podnebje oz. na podnebne spremembe. V poročilih se tako po navadi nahaja zgolj nekaj relevantnih odstavkov na to temo, če sploh. Potrebno je poudariti, da so te ugotovitve plod raziskave zgolj tistih okoljskih poročil in odločitev, ki so javno dostopne, teh pa ni veliko. MOP bi moral imeti na svoji spletni strani na voljo arhiv z vsemi okoljskimi poročili, ki so bila kdaj sprejeta.

Problem vidimo tudi v tem, da se glede samih izpustov TPG presoja zgolj vsak konkreten primer posebej, kar po navadi privede do rezultata, da so vplivi glede na številke zanemarljivi, če pa bi vse te številke sešteli, bi bili vplivi na podnebje z vidika izpustov verjetno precej večji. V oči bode tudi podatek iz *Slike 2*⁹⁸, da spremljanje emisij TPG med izvedbo in po izvedbi ni potrebno, CPVO tako popolnoma izgubi svoj smisel. Tudi če so vrednosti v okoljskem poročilu zanemarljive, ni nujno, da bo tako ostalo tudi po izvedbi načrta. ZVO-1 v 96. členu⁹⁹ namreč nalaga dolžnost spremljanja stanja okolja še po izvedbi CPVO. Pregled prakse CPVO je tako pokazal, da so za spremembo trenutnega stanja nujno potrebne izboljšave.

⁹⁸ Glej zgoraj, str. 31.

⁹⁹ Člen 96 ZVO-1.

6. SEZNAM LITERATURE

1.1. MONOGRAFIJE

Sancin, Vasilka; Kovič Dine, Maša: PRAKTIKUM ZA MEDNARODNO PRAVO, Litteralis d.o.o., Ljubljana 2015.

1.2. ČLANKI

Pličanič, Senko: Sreča, trajnostni razvoj in pravo, Pravniki; revija za pravno teorijo in prakso, št. 1-2, Zveza društev pravnikov Slovenije, Ljubljana, 2016.

1.3. SODBE

6.3.1. Sodbe ICJ:

Case Concerning Pulp Mills on the River Uruguay (Argentina v. Uruguay), International Court of Justice, Judgment of 20 April 2010, URL: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/135/135-20100420-JUD-01-00-EN.pdf> (27. april 2019).

Construction of a Road in Costa Rica along the San Juan River (Nicaragua v. Costa Rica), Overview of the Case, International Court of Justice, URL: <https://www.icj-cij.org/en/case/152> (27. april 2019).

6.3.2. Sodbe Sodišča EU:

Sodba C-290/15 z dne 27. oktober 2016.

Sodba C-473/14 z dne 10. september 2015.

Sodba C-41/11 dne 28. februar 2012.

Sodba C-567/10 z dne 22. marec 2012.

1.4. PREDPISI

1.1.1. Mednarodni predpisi

DIREKTIVA 2001/42/ES EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 27. junija 2001 o presoji vplivov nekaterih načrtov in programov na okolje, Ur.l. EU št. L197.

DIREKTIVA 2011/92/EU EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 13. decembra 2011 o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje, Ur. l. EU št. L 26/1.

DIREKTIVA 2014/52/EU EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 16. aprila 2014 o spremembi Direktive o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje, Ur. l. EU št. L124/1.

UREDBA 2018/1999 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 11. decembra 2018, Ur. l. EU št. L 328/1.

UREDBA EU 2018/1999 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, Ur. l. EU, št. L 328/1

1.1.2. Nacionalni predpisi

Uredba o merilih za ocenjevanje verjetnosti pomembnejših vplivov izvedbe plana, programa, načrta ali drugega splošnega akta in njegovih sprememb na okolje v postopku celovite presoje vplivov na okolje, Ur. l. RS, št. 9/09.

Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje, Ur. l. RS, št. 73/05.

Uredba o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, Ur. l. RS, št. 51/14, 57/15 in 26/17.

Uredba o vsebini poročila o vplivih nameravanega posega na okolje in načinu njegove priprave, Ur. l. RS, št. 36/09 in 40/17.

Zakon o gozdovih, Ur. l. RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16.

Zakon o ohranjanju narave, Ur. l. RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg in 31/18.

Zakon o varstvu okolja (ZVO-1), Ur. l. RS, št. 39/06, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15, 30/16, 61/17 – GZ, 21/18 – ZNOrg in 84/18 – ZIURKOE.

1.5. SPLETNI VIRI

Bonn, United Nations Framework Convention on Climate Changes Handbook (2006), URL: <https://unfccc.int/resource/docs/publications/handbook.pdf>, (13. april. 2019).

Certain Activities Carried out by Nicaragua in the Border Area (Costa Rica v. Nicaragua) and Construction of a Road in Costa Rica along the San Juan River (Nicaragua v. Costa Rica), International Court of Justice, Judgment of 16 December 2015, URL: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/152/152-20151216-JUD-01-00-EN.pdf> (27. april 2019).

Clean Development Mechanism Designated National Authority, United Nations Framework Convention on Climate Convention (UNFCCC), URL: <https://www.cdmdna.gov.sa/p/united-nations-framework-convention-on-climate-convention-unfccc/15>, (13. april 2019).

De Coninck Heleen, Revi Aromar in ostali, 2018: Strengthening and Implementing the Global Response. In: Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty, URL: https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/02/SR15_Chapter4_Low_Res.pdf

Duwe Matthias, Velten Karola Eike in ostali, Planning for Net-Zero: Assessing the Draft National Energy and Climate Plans URL: <https://europeanclimate.org/wp-content/uploads/2019/05/Planning-for-Net-Zero.-Assessing-the-draft-NECPs.pdf> (3. maj 2019).

European Commission, Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Environmental Impact Assessment (2013), URL: <http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/EIA%20Guidance.pdf> (20. maj 2019)

European Commission, Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment (2013), URL: <http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/SEA%20Guidance.pdf> (20. maj 2019)

INFORMATION NOTE Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention on Climate Change, Legislative Council Secretariat, URL: <https://www.legco.gov.hk/yr02-03/english/sec/library/0203in13e.pdf>.

Pogačnik M., Statistični urad Republike Slovenije, Podnebje je pomemben naravni dejavnik, ki močno vpliva na kakovost življenja na zemlji, <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/5175?AspxAutoDetectCookieSupport=1>, (15. april. 2019).

Pulp Mills on the River Uruguay (Argentina v. Uruguay), Overview of the Case, International Court of Justice, URL: <https://www.icj-cij.org/en/case/135> (27. april 2019).

Republika Slovenija, Ministerstvo za zunanje zadeve: Trajnostni razvoj, URL: http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/globalni_izzivi/trajnostni_razvoj/ (25. april 2019).

Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor, URL: http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/presoje_vplivov_na_okolje/celovita_presoja_vplivov_na_okolje/ (16.4.2019)

Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor, URL: <http://arhiv.mm.gov.si/mop/interno> (17.4.2019).

Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor, URL: http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/prostorski_nacrti/drzavni_prostorski_nacrti/javne_razgrnitve_in_seznanitve/ (17.4.2019).

Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor, URL: http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/cpvo/odlocbe/obcinski_podrobni_prostorski_nacrti/I_stopnja/2018/213.pdf (15. maj 2019).

Schrage Wiek, Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context (Espoo, 1991), URL: <https://www.osce.org/eea/32891?download=true>, (12. april 2019).

ScienceDirect, Kyoto Protocol, URL: <https://www.sciencedirect.com/topics/earth-and-planetary-sciences/kyoto-protocol>, (13. april 2019).

ScienceDirect, United Nations Framework Convention on Climate Change, URL: <https://www.sciencedirect.com/topics/earth-and-planetary-sciences/united-nations-framework-convention-on-climate-change>, (15. april 2019).

Springmann Marco., Clark Michael. in ostali, Options for keeping the food system within environmental limits, URL: <https://www.nature.com/articles/s41586-018-0594-0> (23. april 2019).

United Nations Climate Change, Guidelines under Articles 5, 7 and 8: Methodological Issues, Reporting and Review under the Kyoto Protocol, URL: <https://unfccc.int/process/transparency-and-reporting/reporting-and-review-under-the-kyoto-protocol/overview/guidelines-under-articles-5-7-and-8-methodological-issues-reporting-and-review-under-the-kyoto-1>, (5. maj 2019).

United Nations Climate Change, The Doha Amendment, URL: <https://unfccc.int/process/the-kyoto-protocol/the-doha-amendment>, (4. maj 2019).

United Nations Climate Change, What is the Kyoto Protocol?, URL: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-kyoto-protocol/what-is-the-kyoto-protocol>, (4. maj 2019).

1.6. OKOLJSKA POROČILA

CPG d. d., Okoljsko poročilo za Občinski podrobni prostorski načrt (OPPN) za del območja Kamnoloma Laže-1, maj 2015.

Inštitut za Elektrogospodarstvo in elektroindustrijo Ljubljana, Okoljsko poročilo za Državni prostorski načrt za Poseg izgradnje DV 2x110 kV Ravne-Mežica, januar 2012
MATRIKA ZVO, d.o.o., Okoljsko poročilo za Občinski podrobni prostorski načrt (OPPN) za Proizvodno cono Tezno, december 2015, dopolnitev marec 2016.

Republika Slovenija, Ministrstvo za infrastrukturo, Aquarius d.o.o. Ljubljana, Okoljsko poročilo za Državni prostorski načrt za letališče Edvarda Rusjana Maribor, oktober 2018

Republika Slovenija, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, BOSON, trajnostno načrtovanje, d.o.o, Ljubljana, Okoljsko poročilo za načrt razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu do leta 2020 in program ukrepov za razvoj načrta namakanja, oktober 2016.

Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor, Aquarius d.o.o. Ljubljana, Okoljsko poročilo za program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov, april 2016

Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor, ZaVita, svetovanje, d.o.o., Okoljsko poročilo za Načrt upravljanja z morskim okoljem za obdobje 2016–2021, april 2016, dopolnitev junij 2016, september 2016.

Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor, ZaVita, svetovanje, d.o.o., Okoljsko poročilo za Načrt upravljanja voda za vodno območje Donave za obdobje 2016–2021 in Načrt upravljanja voda za vodno območje Jadranskega morja za obdobje 2016–2021, junij, dopolnitve julij 2016, str. 50-51.

7. PRILOGE

1.1. PRILOGA 1 – Primeri ključnih vprašanj ob strateški presoji iz vidika podnebnih sprememb

Tabela 1: Primeri ključnih vprašanj podnebnih sprememb in biodiverzitete ob strateški presoji

Climate change mitigation	Climate change adaptation	Biodiversity
- energy demand in industry - energy demand in housing and construction - GHG emissions in agriculture - GHG emissions in waste management - travel patterns and GHG emissions from transport - GHG emissions from energy production - land use, land-use change, forestry and biodiversity	- heat waves (including impact on human health, damage to crops, forest fires, etc.) - droughts (including decreased water availability and quality and increased water demand) - flood management and extreme rainfall events - storms and high wind (including damage to infrastructure, buildings, crops and forests) - landslides - sea level rise, extreme storms, coastal erosion and saline intrusion - cold spells - freeze-thaw damage²⁰	- degradation of ecosystem services - loss of habitats, fragmentation (including the extent or quality of the habitat, protected areas, including Natura 2000 sites, habitat fragmentation or isolation, as well as the impacts on the processes which are important for the creation and/or maintenance of ecosystems) - loss of species diversity (including species protected under the Habitats and Birds Directives) - loss of genetic diversity

Slika 11: Tabela 6 iz SEA Guidance, str. 32

Tabela 2: Primeri vprašanj za identifikacijo težav zmanjševanja vplivov podnebnih sprememb

Main concerns related to:	Key questions that could be asked at the screening and/or scoping stage of the SEA
Energy demand in industry	- Will the proposed PP increase or decrease demand for energy in industry? - Does the PP encourage or limit opportunities for low carbon businesses and technologies?
Energy demand in housing and construction	Will the PP increase or decrease demand for construction of housing and for energy use in housing?
GHG emissions in agriculture	- Will the PP increase or decrease generation of methane (CH₄) and nitrous oxide (N₂O) in agriculture? - Will the PP increase or decrease use of nitrogen in fertilising practices? - Will the PP adversely affect or protect carbon rich soils?
GHG emissions in waste management	- Will the PP increase waste generation? - Will the proposed PP influence the waste management system? - How will these changes affect emissions of CO₂ and CH₄ from waste management?
Travel patterns and GHG emissions from transport	- Can the PP increase personal travel — the number and length of journeys and the mode of travel? Will it entail a shift from more-polluting to less-polluting modes of travel (e.g. from personal cars to public transport or from buses to electric trains)? - Can the PP significantly increase or decrease freight transport emissions? - How can the PP enhance or stimulate the provision of sustainable transport infrastructure or technologies — for instance electric vehicle charging points, LPG fuel, hydrogen fuel cells?
GHG emissions from energy production	- Will the PP increase or decrease energy consumption? - How will these changes in energy demand affect the energy supply mix? - What implications will this change in energy supply have on GHG emissions from energy production?
Forestry and biodiversity	What opportunities could the PP give for carbon sequestration via investment in forestry and biodiversity?

Slika 12: Tabela 7 iz SEA Guidance, str. 33

Tabela 3: Primeri vprašanj za identifikacijo težav prilagajanja na podnebne spremembe

Main concerns related to:	Key questions that could be asked at the screening and/or scoping stage of the SEA
Heat waves	- What are the key terrestrial habitats and migration corridors that may be significantly affected by heat waves? How will the proposed PP impact on them? - What urban areas, population groups or economic activities are most vulnerable to heat waves? How will the PP impact on them? - Does the PP reduce or enhance the 'urban heat island' effect? - Will the PP increase or reduce the resilience of landscape/forests to wildlife fires?
Droughts	- What are the key terrestrial habitats and migration corridors that may be significantly affected by droughts? How will the PP impact on them? - Will the PP increase water demand and to what extent? - Are there any significant risks associated with worsening water quality during droughts (increased pollution concentrations due to limited dilution, saline intrusion, etc.)? - Which freshwater bodies will be exposed to excessive water pollution — especially during droughts when the pollution will become less diluted in reduced river volumes?
Flood regimes and extreme rainfall events	- What infrastructure (e.g. existing or planned road segments, water supply, energy, etc.) is at risk due to its location in extreme flood zones? - Is the capacity of drainage networks sufficient to handle potential extreme rainfall? - Does the design of drainage systems prevent channelling drainage water into lower laying areas? - Will the proposed PP reduce or enhance the capacity of ecosystems and flood plains for natural flood management? - Will the proposed PP increase the exposure of the vulnerable (e.g. the elderly, unwell or young people) or sensitive receptors (e.g. critical infrastructure) to floods?
Storms and high winds	What areas and critical infrastructure will be at risk because of storms and strong winds?
Landslides	What property, persons or environmental assets are at risk because of landslides and their vulnerability?
Sea level rise, storms surge, coastal erosion, hydrological regimes and saline intrusion	- What are the key aquatic, riverine and coastal habitats and migration corridors that may be significantly adversely affected by sea level rise, coastal erosion, changes in hydrological regimes and salinity levels? How will the proposed PP impact on them? - What are the key infrastructural assets (e.g. road segments and intersections, water supply infrastructure; energy infrastructure; industrial zones and major landfills) at risk due to their location in areas that may be inundated by sea level rise or subject to coastal erosion? Will the proposed PP reduce or increase these risks? - What areas may be affected by saline intrusion? Will the proposed PP reduce or increase these risks?
Cold spells	What areas and critical infrastructure will be at risk because of short periods of unusually cold weather, blizzards or frost?
Freeze-thaw damage	What key infrastructure (e.g. roads, water pipes, etc.) is at risk of freeze-thaw damage?

Slika 13: Tabela 6 iz SEA Guidance, str. 34.

1.2. PRILOGA 2 – primeri alternativ in ukrepov za podnebne spremembe

Tabela 4: Primeri alternativ in ukrepov povezanih s zmanjševanjem podnebnih sprememb

Main concerns related to:	Examples of alternatives and/or mitigation measures at the assessment stage
Energy demand in industry	- Reducing demand for energy (electricity or fuel) in industry - Alternative low-carbon sources (onsite or through specific low carbon energy supplier) - Targeted support to businesses engaged in eco-innovations, low-carbon business and low-carbon technologies - Potential synergies between adaptation and GHG reduction
Energy demand in housing and construction	- Improve the energy performance of buildings - Alternative low carbon sources (onsite or through specific low carbon energy supplier) - Potential synergies between adaptation and GHG reduction
GHG emissions in agriculture	- Reducing the use of nitrogen in fertilising practices - Managing methane (enteric and manure) - Protecting natural carbon sinks, such as peat soils - Potential synergies between adaptation and GHG reduction - Harvesting methane emissions for biogas production
GHG emissions in waste management	- Consider ways in which the PP can increase waste prevention, re-use and recycling, particularly to divert waste from landfill - Consider ways of producing energy through waste incineration or producing biogas from wastewater and sludge - Alternative low carbon sources (onsite or through specific low carbon energy supplier) - Potential synergies between adaptation and GHG reduction
Travel patterns and GHG emissions from transport	- Promote PP patterns that reduce the need to travel - Support car-free PP - Encourage walking and cycling - Encourage public transport - Provide transport choices to encourage a modal shift to cleaner modes (e.g. from cars to trains), such as an effective and integrated public transport system - Transport demand management schemes - Encourage car sharing - Prioritise high density urban PPs (smaller housing at higher density) and reuse of brownfield land
GHG emissions from energy production	- Generic recommendations are intentionally not provided as these are context-specific, depending upon the energy production capacity and energy supply sources of the area in question - Potential synergies between adaptation and GHG reduction
Forests and biodiversity	Investment in wetlands to support carbon sequestration to offset PP's GHG emissions.

Slika 14: Tabela 11 iz SEA Guidance, str. 44

Tabela 5: Primeri alternativ in ukrepov povezanih s prilagajanjem na podnebne spremembe

Main concerns related to:	Examples of alternatives and/or mitigation measures at the assessment stage
Heat waves	• Avoid development patterns that fragment habitat corridors or, for linear infrastructures, make sure that habitat continuity is restored in the most sensitive areas • Improvements in urban structure — expansion of green areas, open water surfaces and wind paths (along rivers and waterfronts) in urban areas to reduce the possible heat island effect • Encourage greater use of green roofs • Reduce man-made exhausts during heat waves (industries, and car traffic) • Awareness-raising about risks associated with heat waves and action to reduce them • Heat wave early warning systems and response plans • Potential synergies between adaptation and GHG reduction
Droughts	• Encourage water efficiency measures • Explore efficient use/re-use of rainwater and grey water • Restrictions on excessive/non-essential use water use during droughts (depending on their severity) • Minimise low flow withdrawals • Restrictions for effluent discharges into water bodies during droughts • Maintain and improve the resilience of watersheds and aquatic ecosystems by implementing practices that protect, maintain, and restore watershed processes and services
Flood regimes and extreme rainfall events	• Ensure that any existing or planned essential infrastructure is protected from future flood risk • In high risk areas, consider arrangements for supply of goods/services that may be disturbed by floods • Increase resilience to floods through use of sustainable drainage systems • Enhance permeable surfaces and green spaces in new PPs • Avoid decreasing storage volumes in flood plains
Storms and high winds	• Ensure new infrastructure considers the impacts of increased high winds and storms • In high-risk areas, consider arrangements for supply of goods/services that may be disturbed by increased storm events
Landslides	• Avoid new developments in areas at risk from erosion • Protect and expand native woodland cover • In high-risk areas, consider arrangements for supply of goods/services that may be disturbed by landslides
Sea level rise, storms surge, coastal erosion, hydrological regimes and saline intrusion	• Avoid PPs that promote development in coastal areas at risk of rising sea levels, coastal erosion and flooding, except for projects for which this risk is taken into account, such as port development • Move water intakes and any economic activities that depend on the supply of clean water or ground water (agriculture) away from areas that will be affected by saline intrusion • Potential synergies between adaptation and GHG reduction
Cold spells	• Ensure that any existing or planned essential infrastructure is protected from cold spells
Freeze-thaw damage	• Ensure that key infrastructure (e.g. roads, water pipes) is able to resist wind action and to prevent moisture from entering the structure by (e.g. different formulations of materials)

Slika 15: Tabela 12 iz SEA Guidance, str. 44-45.